

ИВАН ОВЧАРОВ

КУЛТУРАТА КАТО СЪОБЩЕСТВО МЕЖДУ НАДЕЖДИ И РЕАЛНОСТ

В третата годишнина на сп. „Везни“ Гео Милев коментира изказаните мнения за литературната анкета, организирана от списанието, на тема: „Материалистичното и духовното схващане на изкуството“, по следния начин: „изкуството не принадлежи на никоя класа – нито на буржоазията, нито на пролетариата; защото изкуството чрез художника, произтича из дълбоките извори на всенародната душа – то не е класово, следователно не може да бъде нито буржоазно, нито пролетарско... няма „пролетарска“ култура, както няма и „буржоазна“ култура. Има само пролетарска и буржоазна цивилизации... Комунизмът, социалната революция – като борба на „класа против класа“, не е нищо друго освен опит за модифициране на цивилизацията – от ръцете на една класа в ръцете на друга. Задачите и целите на комунизма са

цивилизаторски, т.е. материални, класови, политически, обаче не културни. Тук е слабото място на комунизма – и ако социалната революция не се преобрази от „класова“ в ДУХОВНА, социалната република ще бъде само един нов социален строй, след който логично ще следва друг, трети и т.н. и съвсем не ще бъде окончателно „спасение“ за човечеството, както това се рисува в много непросветени въображения.“ (Поставените в кавички места в цитирания текст са на самия Г. Милев, защото са от други изказани мнения по поставената тема.)

Изказаното преди почти век мнение за разликата между цивилизация и култура като че ли не губи актуалността си и днес. Може да се разшири кръгът от названия за цивилизация, и естествено че позоваването на „комунизма“ от Г. Милев е свързано с конкретиката на тогавашната полемика.

Но механизмът на оформянето остава един и същ. В този смисъл звучат наивно учебниците от преди 30-40 години, обявяващи, че едва ли не с появата на определени произведения се е извършил коренен прелом в развитието на съответната социално-политическа формация. Така за голяма част от художествените произведения се е генерирала в общественото съзнание оценка „за“ и „против“ само по отношение на това до колко са се вместили техните внушения в границите на определен социално-политически модел. По-скоро е ставало въпрос за използването на художествените произведения за пропагандиране на онези ценности, които са основни за съответната епоха. Друг е въпросът и, че една част от творците съзнателно са се приобщавали (поради изгода или поради наивна вяра)

На стр. 2

ТОШО ЛИЖЕВ

ЗАЩО НЯМАМЕ ТРАДИЦИИ В КУЛТУРАТА

През 70-те години на миналия век във Варна се родиха лиричните понеделници. Голямата соба (не зала, защото си беше помещението от възстановена възрожденска къща – писателската, както я наричаха) събираше понякога над сто души. Ако допълнителните столове не достигаха за любителите на поезията, дошлите последни оставаха прави. Не се лишаваха заради неудобството от удоволствието да чуят най-новите стихове на поредния поет. Понякога ги четеше актьор (актриса) от драматичния театър в града. Почти винаги имаше и някакъв музикален съпровод – един инструмент, камерно.

После дойде и театърът на поезията. Логично. След няколко години, след като вече има традиция, тя може да роди и нещо ново. Душата и двигателят на всичко това бе Кольо Севов. Слезе от сцената на културния живот на града Кольо и от лиричните понеделници и театъра на поезията остана само спомен. Писателската къща на ул. „Крали

Марко“ – оказа се – не била тяхна, а на държавата! (Като че ли писателите са от планетата Нибиру.) И държавата дръпна килимчето под нозете им. Или плащате висок наем, или къш навън...

През 60-те години пак във Варна се пръкна едно чудо, което сетне омая любителите на кукленото изкуство – театър „Щурче“ с актьори деца. Двама братя близнаци, Райко и Данаил, учител по физкултура и художник, започнали с плахи опити на училищна сцена, смятани за любители и недолюбвани от професионалистите (защото бяха класа над тях), с постановките си покориха света, да ми е простено вестникарското клише. В САЩ ги каниха за постоянно, да се установят и работят там и то с твърде съблазнителни условия и то когато двамата вече бяха преваляли петдесетата. След почти четири десетилетия триумф по световните сцени по силата на биологичния закон братя Райкови се оттеглиха от активна дейност и театър „Щур-

На стр. 10

АНТОЛОГИЯ

„МАНУСКРИПТ“ – „КИЛ“

ОСЕМДЕСЕТ ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПЕТЪР АЛИПИЕВ

Петър Алипиев в
спомените на Красимир
Машев, Марко Ганчев,
Петер Юхас, Петър
Стойков, Тихомир
Йорданов - стр. 4, 5, 6

Поток
подухва лиса пих вярва,
плоче. И такава и рече,
в клоната си пернат павей,
неждав и лас и моят вейка

Въртата веси пак ресна,
увелета пихика се рожи
в папура трепкот светлина
и воята конгеса се лонят

Грелива с ранни увелета,
змиорке във водата плува,
връзавец някога зове,
отникъде отвор не гъва

Церковен върху кероци гнал,
аз го съзирах пак на зе,
от моето време спомена ми
на моите сонича възглав

Петър Алипиев

23.2.83.
Варна

ЛЮДМИЛА ИВАНЧЕВА

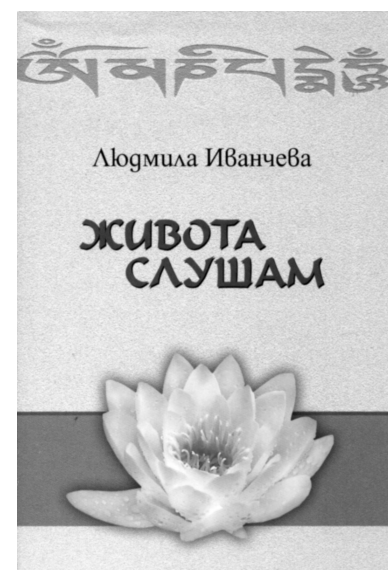
САМ

Деветнадесети февруари.

Тихо хленчеща неудовлетвореност се влачи след стереотипа, усърдно шетащ из страната под формата на анкета, дискусия, шествие... „По – смели, по – лични, по – горди...“ – настоява микрофонен глас.

Заради Левски ли? Горди – на 19 февруари?! Ден, на който не толкова отдавна е унищожен физически носителът на висок дух, съчетал в божествена хармония силата на любовта с плодovitостта на ума и точността на действието. Нима сме все негови потомци?

Не е ли той ЕДИН? А последователите му – стотици... И хиляди да са, какво са пред милионите? Милиони наблюдатели – преди, и възхитени – днес, през чиито пръсти изтича най- безценният дар, който някога са получавали: роденият сред тях – и за тях Апостол, обичаш Свободата, пожалил ги, че я нямат, ликуващ, предкусвайки сладостта и. Защото я носи в сърцето си. Опиянен от тържеството и, сам той е тържество на Свободата. Свобода, която е развнoзначна на волността да избере сам и кауза, и път към нейното събдновение, тъждествена

на способността да преобразиш вкаменелост в движение, родена от просветлението, озарило мрака, и проникателността, съзряла в тъмната очакващата и неспяща Хубавица, търпеливо понасяща хъркането на споменатата вкаменелост.

Приел пламенното име Игнатий, той почерпва от високите сфери на огнена съзидателност силата да прозре и таланта да стори. Преко догми и канони – единствено според прозряното. Знаейки, че Законът е верига, а принципът – крило, той полита плавно и благо, ала устремно. Към събдновението. Разрешил всяка

На стр. 9

НА 4 МАРТ бе открита общата художествена изложба „Пролет 2010“ на Сдружение на художниците – Варна. Сдружение на писателите – Варна поздравява художниците за високите им постижения и този брой на в. „КИЛ“ помества някои от творбите в изложбата.

КУЛТУРАТА КАТО СЪОБЩЕСТВО МЕЖДУ НАДЕЖДИ И РЕАЛНОСТ

От стр. 1

към този механизъм. И въпросът не е само до „комунизма“, а до всяка епоха, в която поети, писатели и художници съзнателно са се придържали към наложения модел в общественото мислене. Дори и днешното време не е чуждо на този процес, че дори го е усъвършенствало в индустриален мащаб. И резултатът е „безпощадно ясен“ – липса на нови идеи, затваряне и себизаждане на културните пространства – с каквито и етикети да се закичват (масова култура, безтселъри и пр.).

Да се върнем, обаче, към споменатото вече терминологично разграничаване от Г. Милев на историческия развой като „културен“ и „цивилизационен“. Ясно е, че всяка епоха се е стремил и се стреми към максимално „приближаване“ и дори „припокриване“ на характеристиките им. Но дали това е възможно, дали се е случвало някога? Идва реч за темпове на развитие и до видим резултат. А също така и до обързването им с две други основни понятия, открояващи потенциала за откриване и напастяване на смисли от случващото се – понятията „революционно“ и „еволюционно“. Възможно ли е културата да бъде революционна? Въпросът може да прозвучи и нелепо заради прямотата си, но трябва да бъде поставен, защото така могат да се разграничат използвани средства в осъществяването от постигнати цели в крайния резултат. По подобен начин може да се постави и въпросът за „цивилизацията“. И отново се оказва, че говорим за материалното и духовното. Натрупването на материален потенциал води ли автоматично до натрупването и на духовен в едно общество? Използвайки терминологията на Г. Милев, виждаме, че революционният прелом в развитието на „цивилизацията“ винаги преследва материални цели. И това е естествено – това са конкретните параметри, които се променят (дали към по-добро, или не – въпросът е друг). А „революционното преобръщане“ в различните сфери на културата се изразява най-често в „другия поглед“ към мястото и ролята на човека сред конкретните параметри на „цивилизацията“. Следователно „културата“ е допълващо духовно следствие на постигнатия материален резултат от „цивилизацията“, но никога не се „припокрива“ с него. Винаги си остава „друг поглед“, „друг смисъл“, „друг живот“ и т.н. Затова пред всяка „цивилизация“ няма друг

избор освен да „приобщава“ (поякога и насилствено), да „канализира“ „другостта“ в параметрите на материалните си цели; след „победата“ на революцията за „цивилизацията“ не духовното уголемяване на личността е важна, а „напасването“ ѝ в пъзела на постигнатите материални цели. В това е истинският смисъл на фразата: „Революцията изядва децата си“! И най-доброто доказателство са събитията след победата на Великата буржоазна революция във Франция от края на XVIII век. Впрочем, това събитие е и най-добрият пример за един-

и в сравнително малкия брой на действително ренесансово мислещите хора в оная епоха.

2. Класицизмът е своеобразният аристократичен реванш над освободждащото се културно мислене чрез правилата за определяне на красивото, които се налагат в литературата, чрез превръщането на разума в единствен съдник за стойностното в изкуството. Ето, тази наложена нормативност е един вид революция, но с обратен знак. Колкото до съдържанието на „цивилизацията“, тя все още е далече от технологичния бум на следващите

изразени еволюционни натрупвания на образи и типове от действителността, че дори трудно на моменти се определя кое е изкуство и кое – живот. От тази епоха е останала и знаменитата мисъл за романите на Балзак като повярна картина на обществения и икономически живот във Франция, от колкото казаното във всички исторически, социологически и икономически научни съчинения.

5. Модернизмът и пост-модернизмът пък извеждат развитието на изкуството до внушението на една съвсем друга реалност, която още по-ясно се разграничава от битието в качеството му на място за „вадене на хляба“ и за живеене. Една нова реалност, която вече категорично отхвърля социалнополитическите разбирания за ревалюционно и еволюционно като темпове на достигане до промяната в мисленето.

6. В наши дни отношението към революционните и радикалните тенденции в развитието коренно се е променило – на тях се гледа като на авантюристични и дори терористични опити за промяна в един свят, който вече се е уморил да бъде променян. Може би от това са провокирани и някои идеи за край на човешката история. Човечеството се чувства сякаш прекалено затормозено от натрупания си исторически опит. Променят се дори отношенията към еволюционно натрупаното в паметта. Забелязва се стремеж да бъде „забравена“ част от него, особено с горчив и кървав привкус. Не че това е възможно. Но в областта на културата трайно започнаха да се настаняват тенденциите към търсене само и единствено на забавлението, с оправданието, че така се забравят тревогите от живота. Културата, чрез различни свои форми на масова изява сама започна да се изправя срещу себе си, срещу принципите си да бъде естетически коректив на материалните императиви в живота. Какъв ще е крайният резултат и въобще може ли да има край във взаимоотношенията между „култура“ и „цивилизация“, едва ли може да се отговори еднозначно. Нищо не започва и не завършва само за себе си, а е част от друго нещо. Търсейки еднозначен отговор, има опасност да се вторачим само в един откъслек от цялото и да припишем характеристиките му погрешно върху целия процес. По ми харесва другият вариант: Надеждата не умира последна, а винаги в прегръдка на друга надежда!

(Следва)

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ КОНСОЛИДАЦИЯТА НА ПИШЕЩИТЕ – ПЪРВОСТЕПЕННА ЗАДАЧА НА ОБЕДИНЕНАТА ПИСАТЕЛСКА ГИЛДИЯ ВЪВ ВАРНА

На 1 март в Творческия дом на писателите на ул. „Крали Марко“ №11 във Варна се проведе годишното отчетно събрание на Сдружението на писателите

С едноминутно мълчание и на крака присъстващите почетоха паметта на доскорошния председател на сдружението – талантливия български писател Атанас Липчев, който почина внезапно на 6 февруари, на своя 59-и рожден ден. Отчетен доклад за дейността на сдружението прочете Ванилин Гавраилов, зам.-председател на сдружението и временно изпълняващ длъжността председател – според Устава на сдружението и по силата на решение на неговия Управителен съвет от 15.02.2010 година.

В отчета не бяха спестени нелицеприятните истини и обстоятелства, свързани с мъртвилото, настъпило в организационния живот на Сдружението през 2008 година. Този прецедент в историята на Сдружението е наложил свикване на извънредно събрание и избор на нов УС и председател на единственото легитимно писателско сдружение във Варна и областта.

Сред постигнатото от Сдружението през отчетния период бе посочено завръщането му в заключения месеци наред писателски дом на ул. „Крали Марко“ №11, възобновеното издаване на в. „КИЛ“ след почти едногодишно прекъсване, оборудването на Сдружението с компютър и необходимата офис-техника, създаване на сайт на Сдружението и „качването“ на в. „КИЛ“ в електронен вариант, организирани литературни срещи и четения във Варна и областта, представяния на нови книги на творци от сдружението и участието им в културните прояви, организирани от Община Варна.

В отчетния доклад бе изрично посочено, че по-нататъшната работа в Сдружението ще бъде насочена предимно към обединяването на талантливите писатели от Варна и областта, към изглаждането и поддържането на нормални взаимоотношения на Сдружението с всички институции, имащи пряко или косвено отношение към обединената писателска гилдия във Варна. Сред целите, които си поставя сегашното ръководство, са подобряването на психоклимата сред творците в Сдружението, както и откриването и привличането в редиците му на млади таланти от Варна и областта.

Гост на събранието бе Панко Анчев – председател на постоянната комисия по култура в Общински съвет Варна, главен редактор на сп. „Простори“. Той изрази увереност, че Сдружението на писателите във Варна има потенциал да води пълнокръвен организационен живот и приветства идеята за по-нататъшната консолидация на писателите от Варна и областта в неговите редици. Същевременно той заяви и готовността си за лична подкрепа в реализирането на всяко конструктивно начинание на Сдружението и в по-нататъшното издигане качеството на печатаното слово в областта на литературата в морската столица.

Събранието прие Дългосрочна творческа програма за периода 2010-2014 година, както и „Творчески план за дейността на Сдружението през 2010 година“.

Приети бяха нови членове – вече изяви творци на Варна, а други, сред които и членове на Съюза на българските писатели, възстановиха членството си във варнското сдружение. Това безспорно ще допринесе за по-нататъшното подобряване на качествения състав на Сдружението и е в съответствие с по-нататъшното разширяване на неговата културна политика.

Петър Велинов - „Осветителни тела“

ние между революционен прелом и еволюционно натрупване, подготвило прелома през целия споменат век на Просвещението.

Ако се направи кратък преглед на големите културни промени от Ренесанса насам, не може да не се обърне внимание на следното:

1. През Ренесанса не се случва нищо „революционно“, като рязък коренен поврат в културното и в общественото развитие. По-скоро става въпрос за постепенно „припомняне“ на античните ценности и в резултат от напастяването им като възвърнати смисли започват бавно да се променят гледните точки към света и човека. И „цивилизация“, и „култура“ следват темповете на еволюционните натрупвания. Може би причината е

векове.

3. Истинското осъществяване на „революционен“ социално-културен проект е през епохата на Просвещението. Тогава е и първият осъществен „синхрон“ между еволюционно и революционно и в „културата“, и в „цивилизацията“. Синхрон, който повече не се повтаря като постъпателност и отмереност в осъществяването си.

4. С Романтизма всъщност започва все по-ясно да се откроява разделянето в смислите между „култура“ и „цивилизация“. „Другият поглед“ започва да доминира в търсенията и в поведението на творците. Реализмът от своя страна е най-плътното „приближаване“ между естетиката на „другия поглед“ и социалната диаграма на битието, с най-силно

ДВА ПОГЛЕДА КЪМ ПОЕТИЧЕНИЯ СВЯТ НА ЕМИЛ ИВАНОВ

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

ПОЕТ

Челото му е тъй печално и с толкова вдълбани в него бръчки. Всеки ден го използва като наковалня, за да съхранява уморено тайната надежда, че е нужен на вечния Творец.

Много често превръща обобщения образ на Поета в един от основните образи на своите мисли, защото вижда в него квинтесенция на творческото начало, възплъщение на горестната любов към човека, на висшето пророчество за съдбата на света.

Всекидневно търси настойчиво свои отговори на големите въпроси за смисъла на живота и смъртта, на творчеството и любовта. Отдавна вече не ослосесява онова, което е видимо за всеки, а онова, което съзира с вътрешния си поглед.

Опитва се да стигне до същината, до скрития живец на духа, който дарява истинския човек с божествената сила на митологично същество, за да придобие неустрашимостта да се опълчи предизвикателно срещу стихии, срещу сляпата съдба и метафизическия хаос на битието, срещу разрушителните вихри на времето.

С трите пръста, с които се прекръства, държи писалката. С нея нощем пише винения мрачен стих и формулира в дълги редове въпросите си до Бога - за Святия кръст, който носи в душата си, за танцуващите сенки в мислите, за онай сън - единствен и последен.

Всяка сутрин изпраща „корабите, натоварени с мечти“, а после дълго сам пред чашата „отчаяно замислен“ си спомня за „скъпите съдби“, които не е могъл да промени с любов...

Вярва без съмнение, че богатството на всяка негова творба е стаено в нейното магическо свойство да създава усещане за умножен живот, за многоизмерен въображаем космос, в способността й неизменно да предоставя свобода за тълкуване, за „досътворяване“ чрез индивидуалната интерпретация на зрителя, слушателя, читателя. Накратко: стреми се да улови не онова, което прави човека безсмъртен, а което го кара да живее – спомените, любовта, морето, шептящия въздух...

Занимава го въпросът защо на пазара се продават само дантели, когато стиховете му са многократно по-фина мрежа, изтъкана изящно от самотата на безсънните му нощи.

През целия ден пощенската му кутия мълчи – „едно гнездо, останало без птици“, но той продължава да вярва, че не е излишен.

В онези редки срещи с чудесното, оставащи завинаги в паметта като залог срещу сивотата на всекидневието, се обръща към Поета в себе си, одухотворява го и,

без да олекотява словото, придава на света около себе си въздушност и музикалност, превръща го в метафора на пророческия си глас. Или по-точно - в химн на живота, разбудящ достойнството и съвестта на нашия смъртно болен век. В тази едновременно нежна и мъжествена, дълбока и прочувствена песен помечтава славеи в дома си да отгледа и стихове за песни да му пише.

Понякога се радва, когато другите му казват колко съзвучни са неговите стихотворения с ослепителните метафори, с многозвучната и пъстра песен на всемирната любов, отвъд „дните, по-тесни и от стаи“. Но той отдавна знае: съкровени и тайнствени, неговите метафори са още един ключ към ... загадъчната неопределеност на живота, която крие бездна от значения.

В часа на залеза „подпален кораб“ се отпуска върху напукания гръб на земята и слуша молящите пощада треви. Той, „един моряк на суша“, „паж във радост, а във болка – рицар“, дълбаещ всяка нощ пръстта към „влагата живителна и скъпа“. Остава дълго така и наблюдава как старците, „облечени със спомени протрити“, се прибират бавно, загледи в залеза.

Отдавна се е научил, че неговото откровение е свещено не само защото е откровение свие, а и защото приобичава читателя към това откровение, надмогва тленната обвивка на плътта, все едно Божествена или човешка, за да съюзи материята и прозрението, бездиханния миг и пулсиращата вечност, реката на настоящето и безкрая на бъдещото...

И в най-голямата сложност на неговата мисъл е стаена онази първична простота, която е поразителна преди всичко със своята естественост и споделимост.

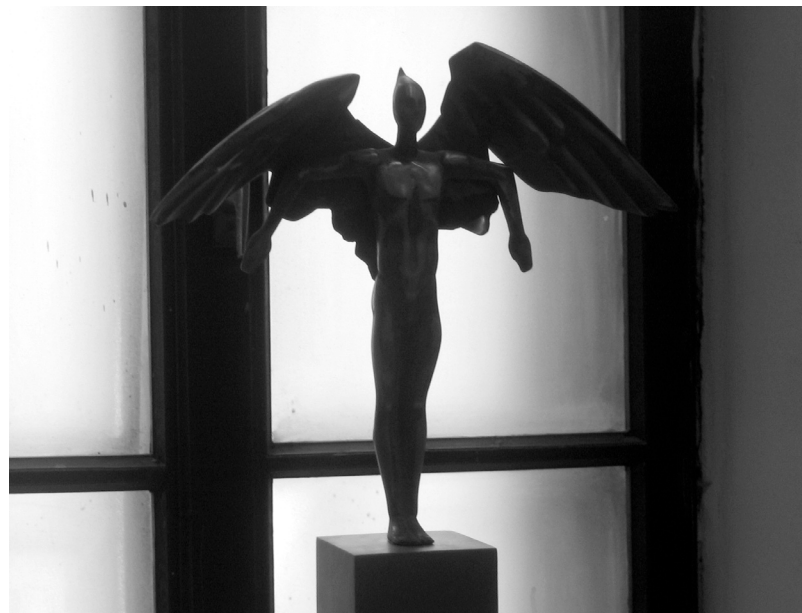
Всичко ще прости, „освен това, което не разбира“, и ще разгърне паметта си – „най-страшната книга“ – за да могат призиваните да почетат...

Той вярва, че стихът му ще възвиси хората с „кладата от мисли“, върху която танкуват сенки от душата на Поета.

Д-р МАРКО ИЛИЕВ

ЗА „БЛУЖДАЕЩИ ПРИСЪСТВИЯ“ НА ЕМИЛ ИВАНОВ КАТО ЗА МАЛКИ СЛОВЕСНИ ПЛАСТИКИ

Ще започна с житейската констатация, че красотата има много лица, а хубавата, стойностната поезия, наред с многоликата красота в себе си, притежава още много назовими и неназовими прелести като музикални, архитектурни, кинематографични, директни и метафорични внушения, илюзии, алюзии, хипнози и други съзнавани и подсъзнателни въздействия. Много от тези качества притежават и стиховете на Емил Иванов, както в първата му книга „Далечни кръстове“, така и във втората му стихосбирка „Блуждаещи присъствия“. Емил Иванов е отрано изграден поет и за него бих употребил определението, което някога направих за Никола Фурнаджиев – творец с вертикално излитане. И преди Фурнаджиев, и след него, е имало такива автори, сравнително малко на брой в националната ни литература, които още с ранните си творби, да не казвам с първите, достигат един зенит, до какъвто други поети и писатели трудно се добират до края на живота си. Емил Иванов е един от авторите с експлозивен старт, които и през по-нататъшния си творчески път поддържат отрано набраните височини. В този смисъл е трудно да бъдат степенувани двете му стихосбирки в художествено отношение, макар да ги разделя период от четиринадесет години, защото Емил Иванов е безкомпромисен в отношението си към художественото слово, откакто му се е посветил. Неговото развитие е развитието на предела, а постиженията му са в многообогатяването на мисловно-емоционалния поток. В сравнение с „Далечни кръстове“, идейно-тематичният обхват в „Блуждаещи присъствия“ е по-стеснен, доста по-стеснен, но за сметка на това са богато нюансирани ония състояния на духа, които най-често го владеят, или са обект на творческо претворяване. В стихотворенията на поета от втората книга

Киро Янев - „Икар“

ПРИЗНАНИЕ ЗА ВАРНЕНСКИ АВТОР

На Деветия национален литературен конкурс „Любовта е пиянство или пиянство от любов“.. организирано ежегодно от Община Силистра и сдружение „Реката и приятели“, на варненския поет ВЛАДИМИР СТОЯНОВ беше присъдена Специалната награда на литературното сдружение „Реката и приятели“. ЧЕСТИТО!
Поместваме награденото стихотворение.

ПЕЕЩО СЛОВО

Ти разпусна коси – да ме вдигнеш нагоре до тебе.
От очите ти пих най-дълбоката синя вода.
И преминал на залива златния пясъчен гребен
тихо стигнах дома, в който светеха моите деца.

После чух на живота подземната музика
и нозете, превзели със вихрени танци нощта.
Криволичеше весело бялата стъклена улица
като стар апокриф – възкресен и укрит в любовта.

И запях, щом видях как расте дъщеря ни,
как се мята разпенена в мен мисълта,
как синът ни се смее, а аз се изправам –
да отключа със тази усмивка света.

Затова ли, внезапно целунат от Бог,
през пожари вървя и възкръсвам отново.
Ти си бялата книга на моя живот
сътворен със антично звучащото песенно слово.

преобладават минорните тонове, духовното здрачаване, или свечеряване (което ви харесва повече). Това се долавя още в заглавията: „Тъмен монолог“, „Горчив бокал“, „Последен миг“, „Безнадеждност“, „Отчаяние“, „Сбогуване“, „Кръст“. Интересна е току-що направената констатация и отбелязаните заглавия, защото Емил Иванов не е песимист нито в житейски, нито в концептуално-творчески план. Според мен това е по-скоро предпочитание към определена естетика и символите, или знаците, ако използвам сиемтеотичната терминология, които изграждат тази естетика. Неговите гробищни размисли не са траурни, не внушават скръб, а утеха за предстоящото, защото за поета смъртта е „едничкия тунел за бягство от затвора на живота?!“ Това, разбира се, е употребено не в конкретен, а в чисто екзистенциален план. Френският философ Анри Бергсон в своя труд „Материя и

памет“ изразява становище, че човешкият живот на земята е временно квартиране на духа в тленното тяло, а смъртта е само момент на преминаване на духа от тази временна квартира към вечния Небесен дом. Подобни са и внушенията на Емил Иванов. Мирова скръб е внушавана от много великани на духа в предходните столетия, но не тя е мотивирала преждевременната кончина на някои от тях, а конкретни житейски драми са ги отвеждали в небитието, какъвто е случаят с големия български поет Пейо Яворов. На тази вечна тема „мирова и лична скръб“ предполагам е посветено стихотворението „Гробът на Яворов“. Друго основно чувство, което владее Емил Иванов в не малък брой стихотворения, е носталгията, носталгия по нещо голямо, съдбовно; не толкова лично, колкото национално, глобално, съдбовно. Ако се опитам да я идентифицирам, бих казал, че това е носталгия по изгубените народности добродетели, по сринатата ценностна система. В този дух са стихотворенията „Войнишки гроб“, „Размисъл в музея“ „Възрожденци“, „Поклон“, „Блуждаещи присъствия“ и други.

Накрая искам да отбележа, че много приятно съм изненадан от цикъла „Тристишни въздишки“, каквито преди това не съм чел от Емил Иванов. Това са висококаратни блокчета от благородни мисли; блестящо поднесени сензации, словесни бисери. Поетичното майсторство на Емил Иванов е демонстрирано във всички стихотворения от книгата. Извън традиционната жанрова характеристика, аз бих ги определил като малки словесни пластики.

Георги Йорданов - „Нежна е ноща“

80 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПЕТЪР АЛИПИЕВ

КРАСИМИР МАШЕВ

ПРЕДИ ДЕСЕТ ГОДИНИ

Петър Алипиев е редактор на първата ми книжка “Криви усмивки”, излязла през 1979 г. във Варненското издателство. Познанството ми с него е от 1976 г., когато занесох ръкописа си в издателството си по препоръка на Марко Ганчев.

По нагарчаща ирония на съдбата през 1980 г. той бе уволнен от издателството, а аз след "активно мероприятие" от Шести отдел на ДС бях принуден да напусна системата на МВР, не само заради сатиричната си книжка, но и поради "нерегламентирани" контакти с М. Ганчев, Р. Ралин и Б. Димовски. Бях "изведен по целесъобразност" (спаси ме биографията на баща ми) и назначен на работа в издателството на овакантеното от... Петър Алипиев място. Това не помрачи взаимоотношенията ни. Получи се тъкмо обратното. Срещите ни станаха по-чести, разговорите по-продължителни; давах му да рецензира ръкописи, вслушвах се в неговите съвети, като по-опитен дългогодишен редактор, станах редактор на преводните му книги с поезия от Николаус Ленау и Шандор Петьофи, и поредното издание на неговата "Лирика". Гостували сме си. Посещавал съм го през късните есени и в зимните дни, които той прекарваше на писателската почивна станция във Варна в усмотение. Четеше вестници и литературни списания, препрочиташе наши, руски и западни класици, и работеше върху ръкописа на книгата си "Без малко Тиргей".

Много време преди това у мен узряваше идеята да напиша документална книга за него. И едва когато бях на привършване на ръкописа, разкрих замисъла си и

(Сега тези четириситни точки,
 1480, рехварляни, скофявоятот,
 тесен едно небурило, малко 2490,
 едно сияние от зловещият.
 На Красимир Малков, соби
 и джугиш.

Дача Корофских
Буринск
1997 г.

ство има трайно присъствие в съвременната българска литература. За съжаление приживе той не бе сред любимците на партийната номенклатура и казионната литературна критика, заради отстояваните от него високи художествени и естетически принципи, здрав човешки и творчески морал. Поради тези причини той

трябваше да го убедя да се съгласи да го анкетирам. Книгата излезе с подкрепата на собственика на издателство “Славена”, но за нещастие Петър Алипиев не доживя да я види. Остана ми утехата, че успя да прочете и редактора някоя места в ръкописа.

За честването на неговия 70-годишен юбилей изпратих до кмета на Варна следното писмо:

“Уважаеми г-н Йорданов,

По повод предстоящата 70-а годишнина от рождението на поета Петър Алипиев (14 март 2000 г.), живял дълго време във Варна и работил в Книгоиздателство "Т. Бакалов" ("Галактика") в продължение на 19 години, а по-късно и в Дружеството на преводачите, искаме да обърнем внимание на някои факти:

Петър Алипиев е литературна гордост не само на Варна, но и поет и преводач, чието творче-

дълги години е бил незаслужено пренебрегван, премълчаван, а нерядко и обиждан. И едва посмъртно му беше присъдена литературната награда "Варна".

Ето защо считам за свой граждански и човекиш дълг да предложа да се отпразнува по подобаващ начин юбилея на този голям български поет, което е дълг на цялата културна общност във Варна. Убеден съм, че това честване със своята значимост ще се превърне в национално културно събитие.

Предлагам следното:

Да бъде именувана на негово име подходяща улица в гр. Варна, тъй като името му отдавна е влязло във всички български енциклопедии, учебници и поетични антологии.

На фасадата на блока, в който е живял и където са създадени едни от най-известните му лирически творби, да се постави барелеф или паметна плоча (ул. "Петър Райчев", бл. 4, вх. "3").

Уместно е да бъде основан ежегоден поетичен конкурс, носещ името на Петър Алипиев, с което градът ни ще завоюва престиж в областта на българската литература и в духовно отношение ще се доближи до Пловдив и Бургас, където има такива литературни конкурси на имената на Иван Николов (близък приятел на Петър Алипиев) и на рано отишлата си от този свят Петя Дубарова.

По повод предстоящите тържества, които съвпадат и с годишнината от смъртта на поета, предлагам да бъдат отпуснати субсидии за производството на документален телевизионен филм,

както и на документална книга за Алипиев, съдържащи уникални интервюта, разговори и анкети с него, както и писма и анкети от видни наши поети и писатели – Хр. Радевски, Ал. Геров, проф. Здравко Петров, Д. Мантов, Дамян П. Дамянов, Дим. Пантелеев, Г. Марковски, Ал. Миланов, Ив. Методиев и др.

В дните на отбелязване на юбилейната годишнина би следвало да се организира кръгла маса на тема: "Петър Алипиев в българската литература", на който форум да бъдат поканени представители на в. "Литературен форум", Съюза на българските писатели, Сдружението на българските писатели, БАН, ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", личности, свързани с изследователска или критическа дейност по отношение творчеството на

поета - проф. Св. Игов, Здравко Недков, Минко Бенчев, Вихрен Чернокожев и др.

След всичко това считам за уместно да упомена, че името на големия български лирик Петър Алипиев би трябвало да се почето като безспорен факт в българската култура, свързан с гр. Варна, а не да става достояние на партийни, котерийни и местни амбиции. Защото творческото дело на Петър Алипиев е надпартийно и не е провинциално.

С готовност ще се отзовавам на всяка покана за съдействие и съм дълбоко убеден, че ще се отзоват и други, тъй като Петър Алипиев е обичан и високо ценен поет не само във Варна, но и в България.

Ще бъда дълбоко благодарен и безкрайно признателен, ако вземете присърце моето предложение и се отодаде заслужена почит на един голям български поет, съзрял името си с град Варна, поет, който приживе не получи заслужаващото му се внимание, а беше обиждан и пренебрегван най-вече от управляващите власти и извън града.

6.12.1999 z.

Част от нещата се случиха, макар и по друг сценарии, а някои хора побързаха къде от гъзности, къде от тщеславие и самолюбие да обсебят повечето от тези начинания и да застанат пред телевизионните камери в първите редици. И да пишат за поета и творчеството му “документални” свидетелства с пера, потопени в отровната смрад на злобата и завистта, под прикритието на византийската маска, че са били “роднини по дух” и него-

ви “ученици”, но нямали време да му го кажат приживе. А намираха и отделяха време и внимание за съвсем дребнотемни и незначителни неща, рядко излизайки вън от пределите на интригата, клюката и жалките провинциални страсти и претенции. Дано някога приятелят и колегата на Петър Алипиев, писателят Тихомир Йорданов да напише и за тези “варненски работи”. Би било добре, ако вече го е сторил.

Написах и друго писмо – до тогавашния председател на СБП с копие до Управителния съвет на писателския съюз. Ето го:

На 14 март 2000 г. се навършат 70 години от рождението на Петър Алипиев, един от най-нежните лирици в съвременната българска поезия. Както е известно, той вече не е между живите и със смъртта си изпревари този юбилей. Но приживе той си беше такъв – усия да изпревари с единствената си книга „Пирика“ мнозина от литературната навалица, някои от които не можеха да му простят дарбата и го унижаваха, подиграваха и ненавиждаха. Дори и сега, след неговата смърт, се правят опити да го омаловажат като творец и бързат да го причислят към „редовите“ поети от Априлското поколение, споделил нерадостната участ да живее и твори в провинцията. Нещо повече. Някои не крият амбицията си да политизират името и творчеството му, преследвайки свои карьеристични стремежи, като в същото време се опитват да запълват публичното пространство с недостойни за паметта на поета внушения.

Намирам за крайно неложително и целесъобразно 70-годишният юбилей на този изключителен творец да се отбележи по подобаващ начин и това честване да съответства на неговата поезия и цялостно творчество, които са надпартийни по съдържание и национални по значимост.

Направил съм нарочно предложение до кмета на Община Варна г-н Кирил Йорданов с конкретни инициативи за отбелязване на юбилея. В тези инициативи съм посочил и Съюза на българските писатели, като участник в честването чрез свои представители и конкретни прояви, които е редно да бъдат предложени и обсъдени в УС на СБП.

Моето скромно участие в юбилея ще се изрази в издаването на документална книга за Петър Алипиев. До момента е осигурена предпечатната подготовка на книгата и хартия за отпечатването на 500 екземпляра. В случай, че СБП има възможност да подпомогне издаването на книгата, ще бъде улеснен и благодарен. В такива случаи народът ни казва: “Суша земя и на градушка се радва.”

Оставам в очакване на вашите решения.

С уважение: Красимир Машев
11 януари 2000 г.
гр. Варна

Не бях улеснен. Нито получих някакъв отговор. Въпреки това бях благодарен и на това, че в „Български писател“ (бр. 10 (245) от 14.III. 2000 г.) отпечата една от анкетите ми с Петър Алипиев и по този начин отбеляза юбилейната му годишнина.

Наталия Николова - “Разходка в душата ми”

На читателите на в. КИЛ предлагам една малко известна статия на Петър Алипиев.

В. “Народно дело”, (Варна) бр. 244, 12 октомври 1962 г.

Рубрика “ОБСЪЖДАМЕ XIV ХУДОЖЕСТВЕНА ИЗЛОЖБА НА ВАРНЕНСКИТЕ ХУДОЖНИЦИ

ИЗКУСТВО И ДОГМАТИЗЪМ

Вече сме убедени, че обновеното ни изкуство от решенията на XXII конгрес (на КПСС – б.м. Кр. М.), освободено от догмите, лакировката и натурализма, ще радва всички ценители, ако не още с постиженията си, то поне с желанието и усърдието си да мери сили с голямото световно изкуство: че най-новите постижения на социалистическото изкуство в областта на живописиста ще бъдат пример, ще послужат за импулс на всички художници, ще им помогнат да се отърсят от живописиста фотография, която преди няколко години само се обявяваше за изкуство, вярно отразяващо живота, служещо на големите ни идеи, мобилизиращо нашата работническа класа, и т.н. и т.н.

Но не винаги е така. Новите повечи на обновление, на създаване творчески почерци, на творчески търсения, на разочарования и постижения малко трудно си пробиват път сред варненските живописци. Срецу това въстават художници, на които по-рано беше лесно да бъдат творци и ценители, които освен с общите фрази за изкуство в служба на народа, на Партията и социалистическото ни време нищо повече не са научили и не искат да научат. За тях колкото повече нещата са елементарни, толкова са по-добри, колкото са по-обезличени творческите почерци, а темата сведена до обикновена случка или гледка – толкова изкуството е по-разбираемо. А ако някой работник не разбира Шопен и Бетовен, Шостакович и П. Стайнов, виновни ли са затова композиторите? Изкуството винаги е искало подготовка, за да можем да му се наслаждаваме. Често са минавали десетки и десетки години, за да се оцени един творец, за да се разбере от вярната на традиционния вкус публика. Да си спомним случая с Бетовен, когато виенчани лудееха по лековатите и мелодични италианци, а него не забелязваха. Стендал, за когото трябваше да минат десетки и десетки години, за да бъде оценен като един от големите майстори на словото. Прокофиев, Иван Милев...

В моя смисъл съм учуден от статията на Белчо Николов “Да поговорим откровено за изложбата на варненските художници” (В. “Народно дело”, бр. 233 от 29 м.м.) и статията на Янко Маринов “За новаторството”... или модернизма на нашите изложби” (“Народно дело”, бр. 240 от 7 т.м.)

Белчо Николов е изразител на догматичното, на принизеното отношение към изкуството. За него не е важно светуосещането на художника, старанието му да се отличи по творчески облик от колегите си, да има свой периметър в изобразителното изкуство, малък или голям, но лично негов. За него е важно темата да бъде елементарна, “разбираема”, да не затруд-

нява никого при възприемането ѝ, да бъде сведена до предметна илюстрация. И макар той да парадирва с принципите на социалистическия реализъм: изкуството да служи на народа, осъждане на абстрактната изродена живописни принципи, които никой не отрича и не може да отрече, той крие зад тия неща своята неподготвеност да възприема художествени творби. В моя смисъл ми е ясно защо не се е зарадвал на платното на Маргарита Денева “Момиче с дрвче”, което макар и да не е голямо завоевание на нашата живопис, е радостно явление като творческо търсене. Ефирността на настроението, което лъха от картината, богатството на колорита, подтекстът – не са важни за Белчо Николов. Те не могат да се вместят в неговите калъпи, които той иска да натрапи и на публиката пишейки, че тя минавала край картината озадачена. А знае се, че творбата на Денева се харесва не само на варненските посетители на изложбата, а и на много гости, между които имаше художници и изкуствоведи. Не сте ли малко закъснял, др. Белчо Николов?

Неприятно е, че един художник се е заел да защитава незащитимите художествени концепции на Белчо Николов. В статията си Янко Маринов, служейки си с много примери из световната живопис, се е заел да се бори... срецу Пабло Пикасо. Аз мисля обаче, че той преди всичко се бори да защити себе си, да остане нещата така, както бяха преди пет-шест години, когато бе лесно да се прави изкуство, стига да намериш “разбираема” тема, да изкусуриш един пейзаж с всичките листа по дърветата и

тревичките по земята, та като минават любителите на подобни неща, да ахкат: Ах, как е изписал всичко така, както си е! А цветната фотография, другарю Маринов? Как ще се съревновават с нея? Та тя от ден на ден се усъвършенства все повече и повече. А да говорим ли за духовното пресътворяване на света от художника, за неговия вътрешен мир? Дали вкъм могли да вместим във вашия вкус и разбиране един художник като Врубел, например, да не говорим за Матис и Моделиани.

Възникналата за последната изложба на варненските художници дискусия, е много навременна. Наистина трябва вече да се изяснят някои неща в работата на художниците, които така или иначе пречат за правилното развитие на живописистите. Но тя малко учудва, защото идва да решава въпроси, които преди пет-шест години са решени: творецът има право да

търси нови форми на своята изява, нови пътища за своето развитие, да има успехи, да получава често фиаско, но да бъде преди всичко творец. Тук не става дума да се търнят и поощряват приумици, които сам художникът не може да си разбере. Но да се вникат в модернизъм и упадъчност картини, които само леко са нарушили традицията на натуралистичната инертност, а фактически са още много далеч от постиженията на голямата живопис, е най-малкото учудващо.

Петър АЛИПИЕВ

* * *

Радостно е, че българската синеока красавица, както са наричали Варна преди да стане морска столица, е кандидат и за Европейска столица на културата. Тъжното е, че онези, от които зависи градът в културно отношение да бъде издигнат на европейско равнище, имат провинциален манталитет, твърде ограничен духовен кръгзор, продължители са на тоталитарни традиции в областта на изкуството и културата и се отнасят с пренебрежителност и високомерие към живота и творчеството на варненските творци. И това не е от вчера. Животът на Петър Алипиев го доказва, защото бе пренаситен от огорчения, унижения и обиди от същите онези, които след смъртта му да афишират духовното си роднинство по права и сребрена линия, че и да пишат сценарий за него и ги филмират. С което показаха, че в стремежа си за себепоканност нямат милост и към неговата памет.

По този повод в един разговор

Цветана Векова - “Сурови времена”

ПЕТЪР СТОЙКОВ

ВЗЕТ И НЕВЗЕТ АВТОГРАФ

(спомен за Петър Алипиев)

Започвам с едно стихотворение на Петър Алипиев

БАЛКОН

*Когато свърши твоя ден,
изпълнен с работа позната,
ще се усетиш защитен
едва на тези три квадрата.*

*Зелените му перила,
петте саксии със мушката
ще бъдат хълми и била,
гори далечни, птиче ято.*

*Ще станеш също птица ти,
която своята верига
разкъсва и лети, лети...
Но все до перилата стига.*

Неговата поезия не стигна до перилата. Стигна далече. Бях съсед на Петър Алипиев. Живеехме в еднакви апартаменти. Той на 8-я, а аз на 5-я етаж. Нанесохме се в тези жилища през есента на 1970 г. Мисля, че следващата година излезе „Лирика” – издание 1971 г. Бил съм 16 годишен. Купих си я от книжарница „Вапцаров” до бившия ресторант „България” във Варна. Управителката на книжарницата ѝ направи впечатление и каза:

- Такива хубави книги има. Купете си „Лирика” на Алипиев.

Прочетох стиховете. Харесаха ми. Бях горд, че имам съсед поет. И че балконите ни са еднакви. И че има стихотворение за балкон от нашия вход. Също ми харесаха стихотворенията „В зоологическата градина” и „Калиакра”. И сега ги харесвам.

Реших да му поискам автограф. Но чувствах неудобство. Повтарям, бях 16-годишен. Един мой приятел ми даде кураж. Качих се на 8-я етаж и позвъних. Отвори самият Алипиев. Веднага разбра, че се смущавам. Покани ме в тях. За пръв път влизах в дом на поет. Поисках автограф. Той взе „Лирика”-та и се подписа. Попита ме кои стихотворения най ми харесват. Отговорих „Калиакра”, „В зоологическата градина”, „Балкон”. Заговорихме за последното стихотворение.

- А бе, аз щях да пиша пет квадрата, ама го писах три, да не кажат, че много се ширия – се пошегува той, за да разсее неудобството ми.

Запомнил съм и другите думи, които каза тогава: “Човекът и животните имат много общи прилики: дишат, хранят се, спят ... Едно от нещата, по които се различават, е поезията...”

зията ...”

Напуснах дома му щастлив, стискайки книгата с автограф.

Поезията му е оказала влияние върху характера ми. И не само на моя. Зареждала ме е в годините и още ме зарежда с доброта и сила. Не съм безгрешен. Но част от доброто в мен дължа и на поезията на Петър Алипиев.

Излезе последната издадена приживе синя „Лирика” на издателска къща „Галактика” (1996 г.). Срещнах ме се с Петър Алипиев, честитих поаята ѝ и му казах, че съм си я купил и пак ще искам автограф.

- Добре – усмихна се той.

Улисан в ежедневието, отлагайки, така и не взех втори автограф. За което съжалявам. За последен път го срещнах близо до Дома на флота в центъра на Варна. Бързаше. Пак споменах за автографа.

- Ще ти подаря и книжка – отвърна.

- Аз си я купих, нали ти казах.

... Видях ковчег във входа. Видях и некролога. Разбрах. Беше ми мъчно. Отидох да поднеса съболезнования. Казах на съпругата му:

- Така и не взех друг автограф от него.

Стиснах ръцете на нея, на дъщеря му Антоанета и на внуците. Отидох и на погребението. Сякаш нещо в мен умря. Отпечатах некролог от името на живущите във входа. Дълго търсих откъс от негово стихотворение, което да отпечатам на некролога. Имаше много стихотворения, в които говореше за смъртта.

Накрая избрах откъс от „Римска баня”:

*... та някога, като умрем,
да имаме и ний утеха,
че нищо няма своя край,
че и кога животът спиращ,
сред мълчаливия безкрай
на вековете – не умира...*

Няколко часа след погребението срещнах случайно дъщеря му Антоанета до асансьора. Разплака се. Цял ден се беше държала мъжки.

- Много ми е мъчно – прохлипа.

- Съчувствам ти. Бъди твърда – ѝ казах, макар да знаех, че думите са безсилни да я утешат – Ето, съседите отпечатахме със закъснение некролог – и ѝ подадох един от некролозите.

Искам да завърша оптимистично и да кажа, че много се радвам от това, че поезията на Петър Алипиев живее!

София, 05.05.2006 г.

ТИХОМИР ЙОРДАНОВ

ПРИЯТЕЛЯТ МИ – ПОЕТЪТ...

Откъс от „Спасената книга“

Петър Алипиев обичаше да повтаря една фраза, струва ми се на Монтен: „На света коментари много, истинските таланти са малко.“

Петър Алипиев беше талант.

Запознахме се в края на 1950 г. Запознанство на пишещи стихове момчета, превърнато сетне в приятелство, издържало без малко половин век.

Той целият беше плетка от противоположности: грубо сложено тяло и лирична, лесно ранима същност; жизнена натура, отприщен смях, шегобийство и склонност към унили настроения; самочувствие на избраник и комплекс за малоценност; поза на духовен аристократ и поведение на простодушен добряк; резки, категорични оценки и плаха свитост, унизителна страхливост; як и мускулест, но слаб и безволев пред изпитанията. Чудесното негово стихотворение „Балкон“ е най-точният израз на тази самоизтезаваша се душевност на поета, оприличен на птица, чийто полет „все до перилата стига“.

Поезията на Петър Алипиев е едно почти детско удивление пред простотата на естеството, една възхита или огорчение пред дребните чудеса на света, пред малката правда на нещата. Той написа стихотворение, в което откликва на смъртта на една кадънка. В драмата на мъничкото птиче поетът беше съзрял голямата човешка трагедия. Малцина разбраха това. И когато се почна поредният поход – този път срещу „дребнотемиято“ в литературата – стихотворението за дребното птиче беше набучено върху страховитите остриета на кампанийните копиеносци.

Споменава в помениците на официалната критика, той бе изгласван някъде в третия ред, в страничния коловоз. Други се редяха в парадните колонии. Но поетът Петър Алипиев – плах и беззащитен – не

се боеше да върви по дългия път към тайните на човешката интимност. А това всъщност е поезията.

Онези, които малко са общували с него, не могат да разберат тази усложнена душевност. Но всичко, което той носеше у себе си, беше отликата на една индивидуалност, съхранила себе си във времето на универсализацията. Петър Алипиев не отрасна с университетските знания, но той натрупа у себе си много повече чрез четене или влюбване в един или друг значим поет. Той обикваше онези, които му приличат, или на които той искаше да прилича. След „размразяването“ през 1956 г. до нас достигнаха стихосборниците на Манделщам и Заболоцки. Бях му ги дал да ги чете, той ми върна книгите със закъснение. Драсканици с молив отбелязваха стихотворенията, които са му харесали, а тук-там и българския превод на непознати думи. Случваше се веянията на тези поети да облъхват собствените му стихове, а неговият дух да навлиза в предложените на превод чужди стихове. Спомням си един случай, когато аз, доверил се на точността на Петър-Алипиевия превод на „Към приятелите“ от Заболоцки, пуснах стихотворението в тогавашния вестник „Народно дело“. После куп неприятности ми се струпаха заради идеологическата чистота на областния печатен орган. На моя укор за подвеждането Пешо отговори по начин, който превърна случая в смехотворен. „А пък ти да беше сверирил текста, нали ти си редактор, аз идвам от улицата и мога всичко да ти предложа.“

Петър Алипиев живя във Варна близо четирисет години, но не стана „варненски поет“. Той се целеше високо – да бъде български поет. И успя. Такъв го загубихме. Не беше стигнал до юбилейна годишнина. Какво да се прави? – Поетите винаги оставят нещо недовършено.

ПЕТЕР ЮХАС

ПЕТЪР АЛИПИЕВ*

Срещнах го за пръв път преди четири десетилетия. Гледах широкоплещестата му исполинска фигура, тромавата мечта походка и ми се стори невероятно, че този як младеж е поет на метафизичната покруса. Но слушайки гръмкия му, разтърсващ стените смях разбрах, че само тайнствени, дълбоки води хвърлят такива вълни.

Роден е през 1930 г. Първите си стихотворения публикува като гимназист. Пътят му на зрял поет започва с отпечатването на натурфилософското стихотворение „Дъжд през юли“.

Дълго успехът не съпътствува излизането му на сцената. Критиката, водена от догмата за обществената полезност, го анатемоства за покъртителност му стихотворение „Смъртта на една птица“ и едва не го заличава от литературното съзнание.

Какъв е грехът му? Сред поетичните му теми не фигурират ежедневие, конкретните обществени проблеми, даже собствената му биография. Пише относително рядко: годишно едно-две стихотворения обогатяват стихосбирките му, излизачи с неизменното заглавие „Лирика“. Тематичният му обхват също е относително тесен. Единствената струна на лирата му още от самото начало е настроена към

непреходното в битието. Вижда загадката на личността като част от загадката на вселената. Всяко нещо, живо или мъртво, от песента на щурчето, до светлината и блясъка поставя в измерението на тление и вечност. Човек е син на тленността. Животът му на еднотдневка обаче е част от изконния кръговрат на природата.

Гради стихотворенията си трансцендентна вдълбоченост и класицистична строгост, с музикалност и пластичност, иначе казано: стреми се към съвършенство на формата. Пантеистичният му възглед за природата пронизва пейзажите му, усещаме го не толкова с разума, по-скоро със сетивата, с цялото си същество. Така внушението му е още по-силно, отколкото ако бе изречено с думи.

За Алипиев преводът е „вживяване-превъплъщение, още една възможност за самоизразяване“ (М. Георгиев). Разбираемо е защо е превел от лириката на Петъфи точно тези стихотворения, чиято натурфилософия е почувствал като своя.

* Из предговора към *двуезичното издание (на български и унгарски) лириката и преводи на Петър Алипиев, София-Будапеща, Будапеща – София, 1997 г.*

Кни
КУЛТУРА ИЗКУСТВО ЛИТЕРАТУРА

МАРКО ГАНЧЕВ

РЕЗУЛТАТНАТА СЪПРОТИВА НА ПЕТЪР АЛИПИЕВ

Сигурно в продължение на още много дълги години новата четяща публика, доколкото ще я има, ще пренебрегва естетическите единици, оцелели в литературата ни от епохата на светската цивилизация в България. Първо, защото се изисква много време, за да се изградят хора, способни да извършват такава инвентаризация. Второ, че дори и когато ще ги има, затрудненията им ще бъдат големи, защото всяко от въпросните пет десетилетия беше свършено различно от предхождащите го и от последвалите го, което ще прави анализа им безкрайно сложен. Сега на мнозина им се струва, че патилата на подобна експедиция за търсене на острова на съкровищата на българската изаячна словесност от тоталитарната епоха изобщо ще ги отминат. Ще махнат с ръка на тия десетилетия като на някакво кратко средновековие и готово. Лъжат се.

Едва тепърва човечеството ще се замисля все повече над крайния резултат от неуспешния експеримент със социализма, който доказа, че засега човекът си остава по-близо до животното, отколкото до Бога, а допреди това се предполага, че тия две съставки са вложени в нас по равно. Грандиозно експериментално и на много висока цена, платена предимно от бедната част на човечеството, се доказа, че обществото не може да се устройва върху благородни принципи, стимулиращи добрите качества на човека, а само върху ефективни структури, контролиращи и ограничаващи неговата лошотия и лаломия.

Засега анализите и проучванията на тая титанична колизия между духа и материята се профанират от примитивните ни политически страсти, от кокошкарските ни боричкания за наместване в благоприятни пластове на социалното статукво и от какви ли още не вулгарности. Но все някога ще започнат да се избистрят от люде, които няма да търсят да ловят някаква жалка цаца в някаква жалка мътилка. И няма повече да се опитват от примитивен национален нихилизъм, че в България нямало съпротивителни движения срещу тоталитаризма като „Солидарност“ в Полша, като „Хартата“ в Чехословакия, като унгарските събития. С изненада ще открият, че съществената съпротива, тая на духа, я е имало у българските духовни хора. И нито те са били толкова малобройни, нито откликът народен на техните жестове е бил незначителен.

Поезията на Петър Алипиев има особена разцветка в спектъра на българската съпротива срещу унифицирането на индивида през тоталитарната ни епоха. При повечето от съпротивляващите се най-масов беше похватът на езоповския език. Подтекстове и намеци отиваха твърде далече, особено сравнени с подобни усилия в СССР или в ГДР. Нашата публика несъмнено ги подпомагаше, като долавяше и най-завоалираните им трептения. Петър Алипиев не се вписваше в това не съвсем безопасно дърпане на дявола за опашката, макар че беше много по-разкрепостен и от най-нахаканите провокатори. Той пишеше малко, а четеше много, за разлика от мнозинството пишещи, които обикновено имат обратния порок. Неговата съпротива беше от

друг характер.

Чисто лиричните въздишки на поета Петър Алипиев просто сами по себе си игнорираха вулгарното социално-политическо битие като незаслужаващо вниманието на твореца. Белият цъфтеж и бялата печал на крушовата гора биваха уютния дом на поета, а не строителните скели на грозните димитровградски панели, по които ни разпращаха в творчески командировки. Ако се случеше в негово стихотворение да се сбият два ястреба, то биваше, за да могат от перата им по-късно да си свият гнездо двойка кротки чинки. А срещу гръмкия исторически оптимизъм на епохата той кротко възразяваше, че „колкото да е добър светът, от детството не ще е по-добър“.

Не беше чудно, че цялото кралско войнство на идеологическата охрана надуши безпомощна плячка в поезията на Петър Алипиев, та се нахвърли с копия и боздугани върху нея. Те обичаха да разгромяват беззащитните. Трябвало да им се признае обаче, че при всичката си примитивност бяха проумели истинската опасност, която се стаяваше в подобна съпротива срещу тоталното им могъщество. Защото наред с нежните лирични внушения поетът внушаваше, че „и омразата си има своя връх“. Чрез наведените глави на косачите, убили лисичето в изблик на временно озверяване, той осъждаше безумието на озверените господари на света, чието господство също ще бъде кратковременно. И за всичко това хайде хоп разгромна статия от самия главен редактор на самия партийно-държавен официоз „Работническо дело“. Тогава това беше последната инстанция на истината, каквато и голяма лъжа да се изричаеше чрез нея.

Такива патила се случваха на тогавашния поет около написаните от него текстове. Още по-неразбираеми за сегашните млади страдалци на перото ще се окажат патилата на тогавашния поет пък около участието му в протичащия литературен живот. Като редактор във варненското издателство Петър Алипиев и тях ги имаше бол и бол, поради което инфарктите му дойдоха толкова рано. Добре че ги надмогваше с гръмкия си смях още в движение. Добре че някои от тях завършваха и сами по себе си трагикомично в кратко време – животът често пъти проявява такова снизхождение към превратните ни съдби. Може да е любопитно човек да свидетелства за една от тях.

Изключването ми от партията в началото на 70-те години заради Солженицин съвпадна с това, че по същото време бе сложена под печат във Варна стихосбирката ми „Неделно щастие“ с редактор Петър Алипиев.

Директорът на издателството се паникьосва и по своя инициатива праща ръкописа във варненското отделение на Държавна сигурност, за да им сигнализира колко той е идейно бдителен и колко несигурни са неговите редактори като Петър Алипиев например. Добре, но оная служба или е имала добри експерти филолози или коварни началници, връща му ръкописа с отговор, че такива неща не са тяхна работа, издателството трябва да се оправя само. Ами сега? Директорът изпраща ръкописа ми за нова рецензия на началствата си в „По-

лиграфиздат“ в София, макар че в печатницата книгата е на фаза пред завъртане на машините.

Разбира се, всичко това като автор аз не го знаех, и в тия работи потърпевшият, както в любовните, научава последен. Не знаех и дали специално за това Пешо беше пристигнал в София, като ми се обади, че след малко ще бъде у нас. На всичкото отгоре, нали все още бяхме млади и слободни, с жена ми решихме да му направим един номер. Тъкмо си бяхме купили магнитофон. Скрихме го в спалнята, а в хола, където щеше да седи Пешо, замаскирахме микрофона. Ще запишем целия разговор, за който смятахме, че както друг път ще се състои предимно от хахо-хихо, после ще му го пуснем и голям смях ще падне.

Обаче Пешо като зоговори ония ми ти поверителни работи, ние явно сме се спогледали доста смутени с жена ми. А бе какво толкова побледняхте – подиграва се Пешо. Сякаш пък ви е сефте. Всяко чудо за три дни. Пък и за три години да е, голяма работа. Казахме му от какво сме пребледнели, донесохме скрития магнитофон и показвахме на Пешо с кой бутон се изтрива. Когато се увери в сигурното шумолене на празната лента, присмехулният му израз се възвърна. Достатъчно, вика, професионалисти има в тая област, че само вашето дилетантство липсва. А ти, вика на мене, сега ще ходиш по кафенета, клубове и седенки, ще ме псуваш и ще викаш: ”Тоя мръсен цензор Петър Алипиев ми сваля седемнайсет стихотворения“.

Толкова бил набелязал директорът на издателството да бъдат извадени от ръкописа, което значеше, че не може да има такава книга. Обаче иронията на съдбата винаги ни превъзхожда въображението, че и тоя път. Докато ръкописът на книгата ми се разматавал за нови рецензии из канцелариите на софийските началства, го изгубили. Без ръкопис вече не могли да се ориентират кои стихотворения отпадат и кои остават. Налице бил само наборът в печатницата. И понеже имало централно разрешение за отпечатване на книжното тяло, то се отпечата, без да се извади от него нито един ред. По-голям коефициент на полезно действие не ми се беше случвал дотогава в никой ръкопис.

Освен всичко друго Петър Алипиев имаше истински дар да общува с голяма компания, като бъде душата на сборището. Сигурно не на десетки, а на стотици хора и досега им липсват цветистите му разкази за злополучни пътувания с делегации по света, за измислени любовни авантюри, липсват ни волнодумските му характеристики за хора и явления от по-старо и по-ново време. Повечето от тях той написа в книга, но не беше същото, защото на живо винаги импровизираше със съвсем нови ситуации, а заразителната му интонация и още по-заразителният му смях донасяха на публиката наистина незабравимо съпреживяване.

Място в литературата, място в протеклия литературен живот, място в спомените на съвременниците му – като че ли съдбата бе дала всичко на Петър Алипиев? Или е взела всичко това от него? Май че е едно и също.

София, март 2010 г.

СИМЕОН ИЛИЕВ

ГНЕЗДО

В гнездото си, самотно и студено,
без перушина, пух, втвърдена кал,
обсъждам аз сегашните промени,
какво преди и днес съм изкълвал...

Щастлив ли бях със моята Врабица,
която с грак напусна този свят?
За мен тя бе: любима и Кралица
със нея бях нахранен и богат.

Врабец разрошен, кацнал на перваза
без топлина, храна и полет жив –
живея аз до мооя Бог наказан
без вдигнат взор и поглед мълчалив.

ОГРАДА

Прегърбена от времето – линее.
Душа бере на старите колове.
Съседът ни така ли ще живее?! –
започнаха открито да злословят.

... Не вижда ли, че плъзнаха крадците,
че обири се правят и по пладне?
От работа се връщаме пребити,
а трябва да си лягаме и гладни.

Дали мълвата почна да го плаши,
или го жегна нещо във сърцето,
но вече рядко взе да вдига чаши...
замисли се дори над битието.

Реши, че трябва да издигне нова.
Запретна бързо в утрото ръкави,
забравил, че със старите колове
ограда, никой, никъде не прави.

ХРАМ

Сам ще трябва да живея, сам.
Сам във радост, скърби и неволи.
Сам издигнах земния си храм
и разкаян в него днес се моля.

Не допускай, дух благословен,
в моя храм нечистия да влиза..
Искам вече всеки божи ден
да живея с разум, не с капризи.

Да ме радват дребните неща.
С вятъра закачки да си права.
Да си паля с ритуал свещта
и се моля за живот и здраве.

РАВНОСМЕТКА

Поспри, живот, галопа си за малко.
Не ме пришпорвай – аз съм уморен.
Напусна ли те, ще е много жалко,
че с теб усещам всеки божи ден.

Че с теб преминах своето детство,
младост.
Сега изкачвам своя връх голям.
Аз нищо не получих за награда,
но не изпитвам чувство и за срам.

За своя дълг аз мисля, за децата...
какво от мен ще наследят те днес?
Дали ще ги обсеби самотата,
или ще следват голата ми чест?

КИРИЛ ГЕОРГИЕВ

На 65 години

ДРЯН

Оставих го самичък да се бори –
нали е дрян, нали е силен!
Сравнявах го с някои хора
растяли под закрила.

Но тук закрилата е вредна.
Без слънце само лишаят живее.
Натрупа сили и издебна
доволните да се разсеят.

Промуши клони между тях.
За първи път видя небето.
Ако за някого това е грях,
аз му прощавам греховете.

В МАНАСТИРА „СВЕТИ НАУМ”
КРАЙ ОХРИД

Иконите ме гледат отстрани
и кръст
над мен се свежда.
Една епоха
в четири стени
умира безнадеждно.

Вървах до тук
през дълги планини,
под ветровете голи
и днес разбрах:
През всички дни
един светец
за нас се моли.

УЧА СЕ ДА БЪДА САМ

Не се оплаквам от съдбата.
Причината
е мое настояще.
Надигам се
и стъпвам на краката си
да мога, хора,
прав да ви изпращам.

Не се оплаквам от съдбата.
Животът ми
сега е храм,
във който липсват божествата...

Затуй се уча да живея сам.

МОЯТ КОМПАС

Моят компас
вече е кръст.
Отклонения – невъзможни.
Северът
сочи във пръст.
Изтокът –
Царството Божие.

Думи изрекъл
самотник
будят у вас съжаление...
Разберете,
аз обичам живота,
но той
не обича мене...

АННА ДАНАИЛОВА

СЪБЛИЧАНЕ

Змия съблича кожата си –
като раждане –
добре премислени движения.
Съблича майка си
от себе си
Новороденото.
И тръгва по света.
А тя остава.
И се сбръчкава –
от милващия дъжд,
от безпощадните лъчи
на слънцето.
От...

ВЕЧНОСТ

Все изтичаш, вода.
Все те има.
С теб започва животът –
ти с него не свършваш.
От жена, от сребро ли
силата вземаш?
Как оставаш, вода?
Като теб да остана.

„Пита ли някой
Земята греховна
този дълъг живот
от де е заченала?!”

ДУША

В прозореца ми слиза вечерта.
Ще я поканя, до камината ще седне.
В две чаши сухо вино ще налее,
за моята душа ще вдигне гост.
След него отмаляла ще се люшне
и песен ще проточи по снега.

Портите на старата кръчма
ще и се сторят дверите на Рая.

ЗА ЛЮБОВТА

За любовта –
логично и премерено,
без сантимент -
спокойно и уверено.

За любовта –
изпепеляващо и страстно,
погубващопрекрасно.

За любовта –
и чувството, и мисълта.

Любовоспасяващо –
за любовта.

ДИМИТРИНА ДАНАИЛОВА

HARD

Вземи го hard!
Рефренът е “Take it easy”,
а после се преструвай на щастлив.

Небето е надвиснало като завистник.

Смени миража с мръсната си риза
и бий тимпаните, че си останал жив!

СЪРДЕЧЕН ТОПОС

Когато се заключа в моя дом,
се чувствам по-бездомна от
бездомния,
длъжница на пропуснатото,
заложница на случая,
фалирала в безброй илюзии,
разсипница на блянове.
Кръстосват пак миражите на паяка,
обречен да изприда прежда за капана
си.
Навярно е присъда за бездомника,
погрешно завъртял часовника си
отначало.
Навярно къса е нощта
през пролуките на съседите видяна.

Но ти, сърце – единствен топос,
през хилядите нишки оцеляло,
защо си пак бездомно в мойто тяло?

РОТАЦИЯ

Отворен е кръгът за непознати,
но малко са издържащите
гравитацията.
Ротацията на живота е светкавична
и пада огън... после се събирам.

Отломките са най-голямата илюзия,
че съществува храмът.

Белези, с които съществуващ,
са куцото врабче,
попаднало в окоето ти,
имейла,
който носиш в паметта си
и още много сайтове,
в които те разлистват.

Ти си невидима единствено за себе си.
За всички други си забележима.

Крий погледа от другите,
защото той е сигурна екранна нишка,
вибрация на аурата ти,
пълнометражен филм,
по който те сканират.

ТЕМЕНУГА МАРИНОВА

СБОГОМ, НЕФЕРТИТИ

Челото нежно на брега сребрист,
припряната суетност на врабците,
печата восъчен на кленовия лист,
тъй разпилян е моят пътепис
и недостоен за света на мъдреците.

Във името на тази красота,
о, нека свободата да издъхне,
защото тя е лакома и иска жертви.
Войник от мене иска да направи,
да ме изостри и да ме отпрати
в ужасната самотност на безкрая.
Навярно съм разглежена от слънце,
треви, дървета и вода солена,
а паяжинка ме е вързала към имената
на четири сезона,
но все тъй искам да откривам,
да произнасям смисъла им
с най-различни думи.
Земята е красивата ми къща.
Прегръщам я и натежавам още с нея...
Аз цялата съм благодарност, че
живея...

ДИАМАНТИ И ОРХИДЕИ

Представата за диамант умира
едва в началото, едва родена.
На ръбчетата се порязва и се спира,
тъй както цветето изваяло всемира
самото себе си не може да приеме.
То само чувства, то усеща
и би се пръснало веднага
на милиарди тънички червени свещи,
ако не беше разумът да го опази.
Та как ще му повярват, че надолу
е пътят, който трябва да преминат,
когато вече ще е само порив
или крило в съня на какавида.
Живее друг живот- неразпознато
и в чужди дрехи се повива.
Обичат го, ала с любов, която
на друг навярно повече отива.
Но аз за диаманта ви говорех,
останал до сърцето на земята,
защото не позна небе, готово
природата му да приеме без остатък.
Попрепно е да бъде все сравняван
със ярката звезда на изток лете,
когато северните брегове сковава
и хората, които обитават
леда му са невидими и леки.
Очите им са тесни да не виждат.
Те просто се пързали по стените
старателно и някак си безгрижно
и никога за после не се питат.
Навярно знаят, че е невъзможно
да оцелеят след като преминат
и всеки опит само би тревожил
душите им къде да разположат
парчетата от родната си зима.
Но на сравненията са добри стопани.
Объркат ли ги може да се случи
отвъд да ги поят и да ги хранят,
и сетивата им със топлина да мамят
зелените лъчи на рая скучен.

ДАРИНА ДЕЧЕВА

ДОСТАТЪЧНО

Не си представях любовта така -
канарче на балкона, прани дрехи.
Дежурните кафета, все на крак.
И въздух отеснял, познат и рехав.

Достатъчен за цъфналия кактус
и старото мушкато, дар от мама.
За сутрешното топло тихо “Как си?”,
след нощите, в които плача нямю.

Достатъчен за теб. И за канарчето.
Но явно недостатъчен за мене.
Очите ми са пълни. Като нарове.
Морето си е все до коленете.

Представях си я любовта така -
достатъчна, за да взриви простора!
Единствена. Веднъж. И не на крак.
Желана като смърт - да не повтори!

Кафето е на масата. Ще тръгвам.
Секунда - да досъбера прането.
Обичам те! За другото - излъгах.
Довечера ще ти сваря спагети.

КИСЛОРОД

Аз си зная с кого всяка вечер се скитам,
колко летни луни наизуст преброявам.
Колко риби накарах без криле да политнат
и защо враговете ми все посиняват,

щом усетят морето - закачливо и плитко -
как им пълни обувките с пясък и люспи!
От отдавна не зная и за време не питам
и с чадъри си плавам из локвите мръсни.

А пък ти си за тях хайманата, пирата.
Но обичаш вълните, сякаш стихове пишеш.
Затова пропусни всички други нататък,
досами небосвода вместо нас да подишат

от нахалния въздух с миризмата на пясък
и да видят ята от танцуващи риби.
Колко още е нужно, за да стане по-ясно,
че луната не струва и едната им риза,

а обувките всъщност са мидени къщи
и из локвите плава се само с чадъри,
и когато вали - те остават си същите,
и морето по принцип съвсем няма дъно?!

Аз си зная с кого от отдавна се скитам,
на чии рамене всяка вечер заспивам.
И сънят ми е кръгъл като лунната пита.
Затова имам смелост да знам, че съм жива!

ТЕЖКО ХОРО

Събудих се, изгубена, в ръжта
(но нямаше спасители свободни).
След залеза остатъчно кръжах,
а мъката изви се - хороводно.

Пристъпвах тежко с мъжки чер мерак
и угарите тъпчех безпощадно.
Оставих синорите - вместо праг
на кукувичите врати. До пладне.

Гнездо си свих от залезен копнеж.
И Го зачаках... Тъжна, като старост.
Запалих ръжен сноп (наместо свещ)
и се смалих от чакане - нахалост...

Така и не дойде (Не исках друг.)
Докрай останах вярна - като куче.
Не ме спаси... И се заключих в кръг,
а тежкото хоро във кръг се учи.

Тодор Игнатов - “Катедрала”

ЛИТЕРАТУРНИ КОНКУРСИ

КОНКУРС ЗА НАГРАДАТА „ДАМЯН ДАМЯНОВ”

СРОК : 31 МАРТ, 2010 ГОДИНА

Конкурсът се посвещава на 75 години от
рождението на Дамян Дамянов
В конкурса могат да участват поети от
цялата страна, издали стихосбирки през
предходната година, но не по-късно от
01.03.2010 г.

Книгите, в три екземпляра, придружени
от библиографска справка за автора,
се изпращат до 31 март 2010 година
на адрес: 8800 гр. Сливен, бул. „Цар
Освободител” 1, Община Сливен, Отдел
„Култура и вероизповедания”, за конкурса
„Дамян Дамянов”.

Резултатите ще бъдат обявени до 05 май
2010 г.

За допълнителна информация:
Тел. 044/611 220, моб. 0896 678 823; e-mail:
eskidora@abv.bg

ПЪРВИ НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЗА
ПОЕЗИЯ „УСИН КЕРИМ” – ЧЕПЕЛАРЕ
2010

Условия за участие:

1. За наградата за поезия “Усин Керим”
могат да кандидатстват български поети,
издали книги през последните две години
преди годината на връчване на наградата,
без възрастови ограничения.
2. Книгите, участвали в конкурса, не
се връщат, а се даряват на Градската
библиотека .
3. Авторите изпращат точен адрес за
кореспонденция и телефон за връзка.
4. Крайният срок за изпращане на
стихосбирките е 1 май 2010 на адрес:
Отдел “Култура” (за конкурса “Усин
Керим”)

Община Чепеларе
ул. “Беломорска” 44 б
4850 Чепеларе

Телефони за информация: 03051/2209,
0882421113 – Шинка Талева,
0885211127 – Яна Димова

НАЦИОНАЛЕН ЛИТЕРАТУРЕН
КОНКУРС “ПЕТА ДУБАРОВА “ - 2010 г.
УСЛОВИЯ:

включва два раздела:
Поезия - до пет стихотворения / или

цикъл стихотворения / . Проза - до три
разказа.

Право на участие имат младежи и
девойки от гимназиалната училищна
степен (IX - XII клас)
Конкурсът е анонимен. Необходимо е
всеки един от участниците да постави
в отделен плик, изписани, своето име,
презиме, фамилия, адрес, година на
раждане, училище, в което учи, телефон
за връзка и e-mail адрес. Пликът с
данните и координатите на участващия
трябва да бъде запечатан и сложен в по-
големия плик с творбите.

Текстовете да се изпращат напечатани в
четири екземпляра на
адрес:

гр. Бургас - 8000
ул. “ Гладстон “ 68

Дом - музей “Петя Дубарова “
За Националния литературен конкурс “
Петя Дубарова “Творбите за участие в
конкурса **да не са публикувани**. Краен
срок за изпращане - 31 март 2010 г.

БЪЛГАРСКА СЕКЦИЯ НА
МЕЖДУНАРОДНАТА АСОЦИАЦИЯ
НА ПИСАТЕЛИТЕ КРИМИНАЛИСТИ
И ДАС “САЛАМАНДЪР”

обявяват
ЕДИНАДЕСЕТИЯ ЮБИЛЕЕН КОНКУРС
ЗА КРАТЪК КРИМИНАЛЕН РАЗКАЗ
“АТАНАС МАНДАДЖИЕВ”

Конкурсът е анонимен. Разказите,
непубликувани, в обем до 10 компютърни
страници, следва да бъдат изпратени **до
31 март 2010 г.** в 2 /два/ екземпляра, с
препоръчано писмо, на адрес:
1309 София, ж.к. “Света Троица”, бл. 16,
вх В , ДАС “САЛАМАНДЪР”, за конкурса.
**Внимание! В плика трябва да има по-
малък запечатан плик с името, адреса и
телефона на автора.**

ЩЕ БЪДАТ ПРИСЪДЕНИ СЛЕДНИТЕ
НАГРАДИ:
ГОЛЯМАТА НАГРАДА НА КОНКУРСА
- - 500 лв. ;

ПЪРВА НАГРАДА - 300 лв.

ДВЕ ВТОРИ НАГРАДИ по 200 лв.

ДВЕ ТРЕТИ НАГРАДИ ПО 100 лв

Всички наградени ще получат
и почетни дипломи.

ЛЕОНИД СОЛОВЬОВ

Леонид Соловьов (Леонид Васильевич Соловьёв) е роден на 6 август 1906 г. в гр. Триполи (Ливан) в семейството на руски дипломатически служител. През 1909 г. семейството му се връща в Русия, през 1921 г. се преселва в Коканд. Започва да печата във вестник "Туркестанска правда", събира фолклор.

През 1930 г. Соловьов отива в Москва и постъпва в Института по кинематография, който завършва през 1932 г.

Първата част на най-значителното му произведение "Повест за Настрадаин Ходжа" - "Смутителят на спокойствието" излиза на руски през 1939 г.

По време на Великата Отечествена война Соловьов е военен кореспондент. През септември 1946 г. е арестуван по обвинение за подготовка на терористичен акт. От затвора излиза през юни 1954 г.

"Омагьосаният принц" е писана зад решетките.

От 1954 г. Соловьов живее в Ленинград, където и умира на 9

април 1962 г.

"Смутителят на спокойствието" - първата част от знаменитата му повест, излиза на български през 1963 г. в превод на Атанас Далчев.

Двете части заедно се появяват на бял свят през 1983 г. в престижното по онова време издателство "Христо Г. Данов": преводът на Далчев и "Омагьосаният принц" в превод на Райчо Русев и Иван Стоянов Костов. Редактор и на двете части е Здравка Петрова - преводач и редактор с голям опит.

Книгата е написана по традициите на Изтока. Изтъкана е от мъдрост и хумор. Основата е приказна, а вътъкът - битови

случки, видени с окото на един изключителен хуманист и жизнелюбец - Леонид Соловьов.

Из предговора на Никола Джоков към българското издание на книгата:

НАЙ-ПРОСТОТО
БЕЗСМЪРТИЕ - СМЕХЪТ

В приказките, които нашите детски уши помнят от дядовците, честичко се срещаха Хитър Петър и неговият побратим Настрадаин Ходжа. И двамата - тога го разбираме сега - яздят все магарета. Нека конят да бъде най-верният приятел на човека

и знак за неговото благородство! Но на тези дрипави рицари на Смеха им трябваше именно магаре, за да пресичат спокойно всички граници - на държави и времена - и да се срещат с нас. И приказките за техните подвизи са повече мъжки - те не се разказват в бабиния скют, в тях кротката поука е заменена с някой по-ниперлия съвет, тук благоприличието е просто неуместно и човешкият дух ликува щедро и волнодумно, забравил дори границата на възрастите - прави хората равни и в различните сезони на живота им. Смехът - най-простото, най-жилавото безсмъртие на човека...

ИЗ „ПОВЕСТ ЗА НАСТРАДИН ХОДЖА“

Въведение

Много странствувах аз по различни краища на земята; гостувах на много народи и от всяка нива откъсвах по клас, понеже е по-добре да ходиш бос, отколкото с тесни обувки, по-добре е да търпиш всички несгоди на друма, отколкото да седиш вкъщи... И още ще кажа: всяка нова пролет трябва да се избира и нова любов: приятелю, миналогодишният календар не струва за днес!...

(Саади)

Учените мъдrecи от миналите векове са оставили в наследство на света много книги, които с факела на своите знания да осветяват нам, живеещите сега, лъкатушните и опасни пътища на нашия живот. В тези книги можеш да намериш всичко: войни и земетръси, чудеса и пророчества; всяка страница е украсена с имената на шейхове и халифи, непобедими войни и прочее прославени мъже; само за един човек нищо, ни една дума не е казана в тия книги - за Настрадаин Ходжа, макар да е бил той прочут по целия свят. Подобен пропуск от страна на мъдrecите не ни учудва. В ония далечни години нерядко се е случвало някой мъдрец да сее в своята книга семената на богатство, а да жъне - уви! - само неизброими беди. Поради тази причина мъдrecите са били крайно предпазливи в думите и мислите

си, което личи от примера с преблагочестивия Мохамед Расул ибн Мансур: като се преселил в Дамаск, той захванал да съчинява книгата "Съкровището на добродетелите" и тъкмо стигнал до животописа на многогрешния везир Абу Исак, когато случайно научил, че градоначалникът на Дамаск е пряк потомък на тоя везир по майчина линия. "Благословен да е аллах, дето навреме ми изпрати свише тая вест!" - възкликнал мъдrecът, тогчас отброил десет чисти страници и на всяка написал само "Во избежание" - подир което веднага преминал към историята на друг везир, чиито могъщи потомци живеели далеч от Дамаск.

Благодарение на тази далновидност посоченият мъдрец живял в Дамаск още дълги години без черни ядове, дори можал да си умре от естествена смърт и да мине по моста в отвъдния свят, без да мусе налага да носи като фенер отпред собствената си глава. За Настрадаин Ходжа книгите мълчат. През ония години върху неговото име лежал тежкият камък на забравата. Такава е била повелята на могъщите владетели - халифи, султани и шахове: те се надявали да му отмъстят поне в бъдните векове, като го лишат от посмъртна слава. Но ще попитаме: дали са постигнали целта си? Стара история, една и съща за всички времена, казал го е Селман Саведжа: "Достойният ще

се прослави, да биха се и всички вихри съюзили срещу него!"

Понеже има една книга, над която нямат власт халифите: народната памет. В тази велика книга намери своето безсмъртие Настрадаин Ходжа.

В град Ходжент, на брега на Сърдаря, има едно широко пусто място, където никой не иска да се засели и да посади градина, защото реката на това място завива, размива брега и всяка година отнася по три-четири лакътя. Реката е отнесла вече половината пушинак и е стигнала току до вековния бряст, израсъл самотно, оголила е от едната страна възлестите му груби корени, плъзнали по глинения сипей към водата. На откритото слънце, напоен с обилна влага, карагачът е разперил широките си клони, сочно зеленее и засенчва в бухналата си корона съседните дървета, скупчили се на жалка китка встрани, до големия пращен път. Премалели от жажда, изгорели от пек, те едва шумолят с хилави, спаружени листа и като мнозина нищожни човече злобно завиждат на щастливия горделивец. "Нищо - мислят си те, - реката ще размие още брега, на който се крепи, той ще загуби опора, ще се сгромоляса и ще отплува по течението, за да изгние безславно нейде на пясъчна плитчина. А ние ще си стоим тук както преди и ще въздаваме слава на съдбата, която ни е отгледала далеч от реката; нека да е

грозен редкият ни листак, безсилен да постеле на пътника дебела сянка, нека ни засипва горещият прахоляк на пътя, а спечената корава пръст да стяга корените ни - ние сме доволни и не щем друга участ, понеже стремежите раждат опасности, пример за което е горделивият бряст!"

Те грешат: брястът няма да се сгромоляса в реката и няма да отплува по течението. Водата ще отнесе всичко дребно и хилаво покрай него, но няма да се пребори с могъщото му коренище, забито дълбоко в земята под самото й дъно. Той ще се задържи на брега и същата тази река, която отнася пръстта му, ще довлече плодороден нанос, а брястът, укрепил брега, ще се зеленее още дълго, и още по-широко ще простира могъщата си гъста корона, докато онези, застаналите настрани, ще предадат своя жалък живот на огъня в огнището... И дори когато цялата му кора се обели, дървесината му изсъхне и в ствола му престанат да текат сокове, него няма да го отсекат и няма да го нацепят на дърва, а ще го заградят с красива ограда и ще го сочат на дошлия в Ходжент пътник и ще му казват: "Това е карагачът, дето го посади и отгледа самият Настрадаин Ходжа!"

И пътникът ще научи още, че ходжентската хлебарска махала Разок (което ще рече "Даващи хляба насъщен") хората на-

ричат и с друго име: Настрадаин Ходжовата махала, защото точно тук според преданието в отколешни времена е била неговата къща. Ходжентци ще разправят на пътника, че в планината по пътя за Ащ има езеро, Настрадаин Ходжовото езеро; на брега на това езеро е малкото село Чорак; в това селце е Настрадаин Ходжовата чайхана, а под стрехата на тая чайхана живеят Настрадаин Ходжовите врабчета - потомци на един прочут врабец, за който тепърва ще става дума. И пак там има една пещера със странно название - "Обиталището на благочестивия крадец", има бара на Настрадаин Ходжа, мостче на Настрадаин Ходжа - с една дума всичко тук е обвяно със спомени за него, сякаш той е заминал с магарето си оттук едва вчера.

Облечени в халата на усърдието и въоръжени с тояжката на търпението, ние посетихме всички тия места. Под много завивки ношувахме, на много огньове се гряхме, с много люде приказвахме за Настрадаин Ходжа; съдбата беше благосклонна към нашето дирене - и ето днес ние разгръщаме още една страница от неговия живот и повтаряме след велемъдрия ибн Туфейл: "Да бъде тази история за поука на оногова, който има сърце или който чува и вижда..."

Бележки и превод:
РАЙЧО РУСЕВ

От стр. 1

задача, издържал великото свое изпитание, укрепил с мощни махове мощните си криле, той отлита, след като е раздал богатството на своята душа според повелята на приказката - всекиму толкова, колкото може да носи...

Узнал своята мисия, той тръгва пред нея, да и проправи пъртина. Да изкове Свободата, да я събира зрънце по зрънце из България, да я усеща - къде диша още, къде може да я изрови от черната дупка, в която я е закопал стопанинът и - далеч от зли очи, да я облъхва със себе си, да я съживява с дъха си, да я облича в ритуали, храни със слово, озарява със смеха си и огласява с песента си. Да я спасява

като дар свещен, отреден по рождение всекиму - толкова, колкото може да носи...

И ти, който обичаш Левски и горд си, че си потомък на героя, познаваш ли наистина този исполин, когото сочиш за свой родов герб? За чийто кичур коса спорят градове... И какво ти говорят очите му от всеки портрет, дори и бездарно скалъпен? Какво припомня на душата ти всеки епизод от живота му, за който си известен? Дали това, че да обичаш, означава да си свободен? И да действаш според житейската потреба. Според себе си да мериш - според пророка, теб „в сърцето и душата". Според светлината.

Светлина на тая велика душа! А костите му - те са там, къде-

ЛЮДМИЛА ИВАНЧЕВА

САМ

то и Христовите.

(Зловещ парадокс надничат от смразяващия факт, че до ден днешен се съхранява веригата, с която Апостола бил окован!)

Левски е нашият прошъпунник - всеки посяга към онова, което отразява същината му, взимайки толкова, колкото може да носи... има за всекиго: любов, сила и порив. И прозрение. Има лют бой, плесница, бич /не - това е от другаде.../ И лъвски скок! И веселие. И ад за душманите. И опрошение. Работа има, скиталчество, несгоди... и колко още невидимо

и неназовимо, неразбираемо и недостижимо...

Достижимото, очевидно, неопровержимото - това е урокът.

Левски завършва своята работа, опиянен от откритието, че знае какво иска и може да го изпълни. Сам. Защото други няма.

А ние... все сме си същите. Някога - наблюдатели, днес - възхитени. И преди всичко - горди! Но той ни остави окриящо познание: чудото на Свободата е на наше разположение. По всяко време - неизтъляващо и ненакърно. Неделимо. Можем да го приемем само цяло. И ако го искаме. Изборът е наш. И не е общ!

А Левски - той е друг. Утеха е това „друг". Утехата

да знаем, че неговата любов е по-силна, а силата - по-жизнена от нашата. Затова не го мислим за мъченик, след като седем години се скита от къща на къща да предлага Свобода и спасение, докато безхарактерни недоволници разиграват коня си, амбициозни неблагодарници изпускат нерви, страхливци се спотаяват зад дуварите в името на своето потомство, което днес гордо се обявява за негово. Жалба не е жалил, че се е раздал, че себе си е вложил в ония, дето дремват, изчаквайки пробудата на Хубавица, която никога не спи. Знаел е, че ни посвещава в любовта си, която ще ни просветли, когато узреем за нея.

Да бъде!

От стр. 1

че"... умря. Няма го вече и Домът на културата на транспортните работници, който беше приютил двамата братя и рожбата им. Там сега се помещават някакви лъскави канцеларии.

В родното село на Ангел Каралийчев през 60-те години, след като стана град, построиха хотел. Един „нестандартен“ партийен секретар (имаше и такива), решил да „окултури“ бившите си съселяни, настоящи съграждани. Отишъл в художествената академия в София да пита с какви картини да окичат новата придобивка. И се появила в коридорите на хотела репродукции на Рубенс. С голотата на пицните му модели човекът явно е искал да провокира интерес към изкуството. Разбира се, през хотела се изниза цялото местно гражданство. После дойдоха стражишките пленери. Същият партийен секретар, кметът и един скулптор, родом от Стражица, ги превърнаха в традиция. Лете събираха млади художници от нашенско и от странство: да поживеят в градчето, да се радват на природата и да рисуват. Единственото условие – да оставят за общината поне една своя картина. Така бе положено началото на сбирката на уникалната художествена галерия. Казват, лично Людмила Живкова одобрила идеята и осигурила средствата за построяването. В богатата сбирка, сбирка, каквато нямат повечето областни градове (може би лукс за петхилядна Стражица, но така или иначе факт) личаха имената на Златю Бояджиев, Цанко Лавренов, земялка Димитър Казаков... Самата сграда е с интересна, оригинална архитектура и е извънредно здрава. Строена за хилядолетия. Земетресението (1986-та) не успя да накърни целостта ѝ. След възстановяването на градчето – поголовно се строеше ново на мястото на попуканите и полуразбити къщи и постройки – отпреди трагичната 86-та остана само сградата на галерията.

Само сградата. Художествена галерия Стражица вече няма. (Лани бях там, така и не разбрах къде са картините.) Няма ги и пленерите. Всеизвестно е, че партийните секретари (дори те) и кметовете подлежат на смяна, отдавна си отидоха въпросният скулптор и Людмила Живкова. За българина това е едно логично и дори приемливо обяснение на случилото се (смъртта на крехката традиция). Но я разкажете тази история на един англичанин. Той просто няма да ви разбере. Да не говорим за японците.

Ще речете – те са островни народи, не са на кръстопът като нас, не са били непрекъснато под натиск, мачкани, притеснявани. Несмущавани, свободно са развивали традициите си. Но това е само едно обяснение. А очевидно не е само там причината. Защото българският феномен културна (анти)традиция навярно няма аналог.

Традицията е преди всичко отношение. През професионал-

ната си биография съм работил в няколко издания. Много различни издания, обаче с нещо общо, чисто българско: дойде ли нов главен редактор, всичко започва от „а-бе“. Като че ли негова милост пристига на голо поле. Нова организация, нови форми, ако щете и нова естетика. У нас всеки нов властодържец в полето на културата се изживява като Саваот в първите шест дни и почти всички го приемат за нещо нормално.

Защо е така? Демиургическата амбиция е хубаво нещо, но когато загърбваш стореното до тебе, основата на която си стъпил? Нihilism? Сигурно, но не само. В детството си съм слушал от бабите (в писмен вариант не ми е познато) интересно, образно обяснение на лунните фази. Месечината се срамувала от Земята, защото грее с отразена светлина, затова ту показва цялото си лице, ту го крие. Та оттам за себе си аз наричам месечинков синдром тази нашенска непоносимост към постижението на предходника, този като че

ли вроден рефлекс да се заслони, затъмни чуждата звезда, за да не избледнее блясъкът на твоята собствена. Разбира се, има светилина, които греят с яркостта на галактики. Преди двадесетина години би звучало кощунствено дори само предположението, че някой може да посегне на Ботев, на Вазов... А ето че стана! Месечинковият синдром върви ръка за ръка с прословутото ни чуждопоклонство. Кое в условията на така наречения преход, на почти пълна разруха, включително морална, се развихри, превърна се в грозна вакханалия – да се натика в калта родното, българското за сметка на чужди образци, на „измите“ и псевдомодерността. Съчетано със сладкия звън на финикийските знаци, тя доби размерите на опустошителен потоп. (Знайно е, че посредствеността като компенсация за липсата на дарба, притежава агресивност и арогантност да се докопва до копанката на всяка цена, ако ще и да ѝ се наложи да пее дитирамби на Сатаната.)

Преди години на въпроса ми „Как е Париж?“ Димитър Казаков, който току-що се бе върнал от там (посещение по повод на втората му самостоятелна изложба) ми каза: „Този град е една стара и уморена проститутка.“ Изрече го някак тъжно, с досада, но не заради посещането – французите едва ли не са го боготворили. Обясни ми, че там вече са уморени от разните безплодни „изми“ и гледат с надежда към нас, на изток, търсейки свеж полъх, някаква обновителна струя. Между другото, Казаков не обичаше да пътува, никак не му се ходеше в Париж, но нямаше как – настоячиви покани, втора изложба. А днешните поклонници на западните модернизми краката си ще счупят, по земята ще лазят, за да

стигнат до там и се засвидетелстват с поклон.

Задавали ли сте си някога въпроса защо толкова много предатели „шетат“ в нашата история? И забележете – по-често са го правили не за прословутите 30 сребърника, а просто да потвърдят преданост към чуждото, за единия нишан. Народопсихолозите винят робството, говорят за късно съзрялото национално съзнание. Захари Стоянов се оплаква от невежеството и обикновената безпросветна простотия, изреждайки с въздишка десетки и десетки случаи („...не знам ни едно бунтовника, който да не е бил издаден от българин“). Пет века сме нямали аристокрация, културната и народностна традиция е мъждукала в манастирите и тук-таме в странство. До Възраждането. Кое то, обаче, много-много закъснява.

Нека се върнем по-назад към един факт, който обикновено старателно се заобикаля. Факт,

ЗАЩО НЯМАМЕ ТРАДИЦИИ В КУЛТУРАТА

който някак си подронва всички тези обяснения. След като нашественикът прегазва Балканите (XIV в.), оцелелите представители на аристокрацията ни доброволно навиват чалмите и предано служат под знамето на полумесеца. Понякога си мисля нещо, което ми е трудно да изрека, за вярващия то сигурно ще прозвучи като богохулство, но не сме ли ние, българите, генетически „увредени“? Опитайте се да си спомните имена, които са изключение от чалмоносците: Евтимий, Григорий Цамблак... Други? Какво означава самият факт, че сме митологизирали (всеки народ си има свой героически епос) Крали Марко и цар Иван Шишман, единият клал християни в редиците на нашественика преди още той да надделее, а другият страховито бягал, без да даде нито едно сражение?

А късното Възраждане не само довежда „криворазбраната цивилизация“ (подражателството, чуждопоклонството, епигонството в културата). Зарядът и цялата огромна духовна енергия на западноевропейския ренесанс поддържат „огъня“ на творческите постижения в стария континент около пет века. Приблизително до началото на XX в., когато вече ясно се очертават признаците за упадък в изкуството – предимно в изобразителното и в музиката, донякъде и в литературата. Може би всичко е започнало с изнамирането на фотографията (продукт на техническата революция и индустриализацията), последвалите симпатични, но и симптоматични (късане с традицията) опити на импресионистите, „роенето“ и „разгула“ на философията през 19 в. Но това е друга тема. Все пак – цели пет века! А от нашето възраждане са изминали два. Само два.

Тази „закъснялост“ не е ли и предимство? На умората на запада ние противостоим със заряда на духовна енергия, която е още в младенческата си възраст. Е, може да не е с толеранс от още 3 века, механичното опростителство в подобна аналогия не е гаранция за дълголетие. Нищо в историята не се повтаря като фотографско копие. Така е, но природата на явлениято е една и съща. Разликите: западът е трябвало да преоткрива античността, на нас такова нещо не ни се е налагало, по-скоро е трябвало да преоткриваме себе си, ако може така да се определи националното (което означава и културно) самоосъзнаване. Западът не е имал аналог, образец преди себе си, а за нас вече плодотворе на ренесанса са били налице.

„Закъснението“, обаче, поражда у българския творец самочувствието на провинциалист. Защо нямаме нобелов лауреат? Защо е бил предлаган за тази награда Пенчо Славейков, а не, да речем, брилянтният, свършен Яворов? Или – в прозата – Йовков, за когото няма достатъчно силен епитет? Ами много просто: смятали са Пенчо Славейков за по европейец от другите, белким се промущим между капките.

У нас няма и не е имало оценатство. (Сегашното така наречено спонсорство е една унищителна просия – най-често.) През 1901 г. във Варна излиза от печат първата стихосбирка на Яворов. Той получил от издателя Ст. Георгиев 200 лв. хонорар, но, както сам си признал, след подсещане, сиреч си ги е поискал. А за да се сдобие с няколко екземпляра от собствената си книга, платил 30 лв. на Георгиев. На една среща с млади писатели през 1976 г. Елисавета Багряна разказваше как, след излизането на първата ѝ стихосбирка, нарамила торбичка с книжките, колкото може да носи, и тръгнала из България да ги предлага. Издателят ѝ просто не се нагърбил с разпространението. Представяте ли си картината – „вечната и святата“ крачи по пътищата като амбулантен търговец... Всъщност, нищо ново. Сега картинката е още по-печална.

Ако у нас имаше традиция в спомоществователството (да си го кажем с нашата дума, чуждата и без това взе да намирисва), щеше ли да е възможно това заливане по „измите“? Тези дни редактор на електронно издание ми се оплака, че младите автори, които му предлагат стойностни творби, се броят на пръсти. Младите се увеличават по постмодернизма. Да словоблудстваш и вулгарничиш е къде-къде по-лесно, а и там са хонорарите, наградите. Колко ли таланти се погубват така сами?

Темата е голяма, сложна. Естествено, нямам претенцията да съм обхванал всичките ѝ страни. Дори въпросът в заглавието е чисто провокативен. Е, не сме съвсем без традиции, но тачим ли

си ги? Пазим ли ги? Развиваме ли ги? Защо например у нас големите имена не създават школи, не оставят наследници? Сещам се пак за „Щурче“. Ако братя Рааайкови си бяха подготвили поне двама последователи, театърът щеше да е жив.

Лесно е да се каже, нали. На практика у нас да оставиш след себе си следовници е твърде мъчна работа. Младите предпочитат – например – да участват в конкурс за хайку. Модно е, лесно е (така им изглежда), бързо се пише. Излизат цели книги с „японска“ поезия. Конкурси дори се организират. Не съм против хайку, но какво общо има японската традиция с нашата национална?

Връщам се пак в моя град. Има два великолеппни примера, които като че ли ме опровергават: музикалният фестивал „Варненско лято“ и балетният конкурс. Но, както се казва, изключенията само потвърждават правилото. Да се рита срещу фестивала, който е международен, с над 80-годишна история, е неудобно, ще ти удари реномето. А знам, че не един местен управник с охота би се отървал от него, за да спастри някоя и друга хилядарка в общинския бюджет. Така приблизително стоят нещата и с балетния конкурс. Макар по-млад, той е първият по рода си в света. След него дойдоха Москва и Токио. Нашия го знаят, тачат на петте континента. Но не съм сигурен за съдбата му. Щом го бяхме дали в ръцете на Масакно Оя, който разбираше – може би – от голфигрища, но бе невежа по отношение на балета. Казвах – плащала за него. Какво и колко е откъсвала от банковата си сметка, за да се кипри в журито, широката публика така и не научи, както не узна и точната, не ще и дума, солидна сума за неплатените ѝ нощувки в Евксиноград.

А какво да кажем за читалищата, това уникално явление в световен мащаб? Реституцията и немарата на властниците ги докара до просешка тояга, някои се озоваха в буквалния смисъл на думата на улицата. Разказвах ми преди години как при преговорите за влизането ни в ЕС, станало дума и за тях. Но не нашенци, от Брюксел се сетили и предложили да се предвидят и проекти за финансово „инжектиране“ на читалищата. Ако това е вярно, то е и срамно, и радостно. Срамно – заради безхаберията на нашенци, радостно – защото като че ли потвърждава официалната политика на Съюза да развива и подкрепя националните култури.

Имаме и още една солидна опора за оптимизъм – този огромен духовен заряд, за който стана вече дума. Заряд далеч-далеч още неизразходван и все още устояващ и на световни кризи и на бolestното нашествие на „измите“. Нещо което обещава плодотворно бъдеще, но ако съхраняваме и тачим постигнатото досега и го развиваме.

Защото, съгласете се, традицията, освен другото, е и имунната система на културата.

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

ИЗЧЕЗВАЩИТЕ КЪЩИ / ХУБАВИТЕ КЪЩИ, 2007–2008-2009, ВАРНА, СОФИЯ, АПОЛОНИЯ

ИЗЧЕЗВАЩИТЕ
КЪЩИ! РР!

Понякога с
вечеят старина
с днешния живот
са съществени
отрицателни
и позитивни
връзки!
Никола

Архитектурни некролози
фотография, текст,
арх. Явор Банков

5

От 22 февруари до 5 март в Централен дом на архитекта, София, "Кракра" № 11 беше показана експозицията „Изчезващите къщи/Хубавите къщи III“ с куратор арх. Станчо Веков. Тя обобщава усилията на тригодишния проект в подкрепа на дългосрочната кампания на Съюза на архитектите в България за съхраняване на архитектурното наследство „Наследство в риск“. Начинанието, тръгнало от Варна, разшири постепенно географията си и придоби национален характер, включвайки в трите си издания (2007-2008-2009) общо 10 изложби (Варна, София, Созопол - фестивал на изкуствата „Аполония“), нацио-

нален workshop (Варна) и 95 творци от цялата страна: архитекти, преподаватели и студенти по архитектура, журналисти, фотографи, художници, дизайнери, изкуствоведи, филателисти.

На откриването на експозицията беше представен каталогът „Изчезващите къщи/Хубавите къщи, 2007–2008–2009, Варна–София–Аполония“, изд. Хеликспрес, 2010, който беше възможен със съдействието на Съюза на архитектите в България, Дружество на архитектите Варна, Камара на архитектите Варна и Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“.

Макар и да се прекланя пред черно-бялата фотография, (като всеки уважаващ себе си фотограф), лентата на житейския и професионалния живот на Ангел Ненов е многоцветна и се движи в различни обороти. Запечатала е много и страхотни моменти от клубната дейност на кино-фото клуб „Варна“ - пленери, изложби, експедиции, конкурси, купони. Любовта към фотографията е обединила различни по възраст, интереси, социален статус и професии хора. Тяхната връзка с клуба не прекъсва с момента на приключване на поредния курс и получаване на сертификата, а прелива в събирателната същност на общуването. Участието в раз-

ВАНЯ МАРКОВА

“50 ФОТОГРАФИИ” НА АНГЕЛ НЕНОВ

лични конкурси, пленери и фотоваканции са не толкова съревнования, колкото градивна емоция за защита на вече получената от колегите оценка, поводигаща не само собствения, но и клубния авторитет. Успешните изяви на кино-фото клуб „Варна“ представят доста дълъг списък, част от който заемат наградите на Ангел Ненов: за пейзажна фотография – „Фотоваканция“, 1998 г., 2008 г., „Природа и фотолов“, 2009 г.; за актова фотография - Национален фотоконкурс „Ерос“, 2008 г.;

ПРЪВ СИМФОНИЧЕН КОНЦЕРТ НА ВАРНЕНСКИТЕ ФИЛХАРМОНИЦИ ЗА 2010

*Франческо Ланзилота

Първият за тази календарна година симфоничен концерт прозвуча под палката на младия италиански диригент Франческо Ланзилота*. Концертът, който се реализира с финансовата подкрепа на Община Варна, е посветен на 137-годишнината от обесването на

**Виктор Чучков

Васил Левски. По този повод в началото на концерта варненските филхармоници изпълниха популярната Парафраза на Виктор Чучков** върху „Ръченица“ от Петко Стайновите „Тракийски танци“. Освен „Ръченица“ от Стайнов/Чучков, в концерта на Варненска-

та филхармония бяха включени и Увертюра „Кориолан“ от Лудвиг ван Бетовен, „Концерт за пиано и оркестър в до мажор (KW 415)“ от В. А. Моцарт, „Симфония 104“ от Йозеф Хайдн и „Италианско капричио“ от П. И. Чайковски.

ДЕСИСЛАВА НЕДЕЛЧЕВА

ЗА 50-ТИ ПЪТ „КАЛИГУЛА“

Още по време на репетициите, Явор Гърдев предриче развитието на стихията „Калигула“ с думите „екзистенциален пънк“. Той видя смисъла на драмата като „утвърждаване чрез самоунищожение, доказване чрез противоречие, осмисляне чрез обезсмисляне и накрая – съзнателно покушение срещу системата, когато си глава на системата.“ Тази смислова тръпка, която води зрителите в залата може да бъде разчетена и от аплодисментите на петте европейски фестивала, в които „Калигула“ участва.

След като беше в София и Скопие, през ноември миналата година спектакълът беше празнично посрещнат в Москва с отзивите „напорист, ярък, стремителен, изпълнен с витална физическа енергия“. Публиката определи видяното като празнично шоу на тоталитарната

власт. Нацистката символика и психологията на страха и подчинението нарекоха психологически трилър.

По-късно пет вечери варненските актьори играха „Калигула“ в Дома на изкуствата в Кретей, Париж на 38-мото издание на Есенния фестивал. Последният адрес в това турне беше NEXT фестивал с покана от копродуцента на спектакъла – театъра Розата на ветровете в Лил, Франция. Домакин на варненския „Калигула“ беше Домът на културата в гр. Турне, Белгия. Акцентът в това посрещане падна върху визуалното новаторство и хореографията. Тогава отбелязаха една от „брилянтните“ сцени, в която Калигула не може да се реши да се раздели с тялото на своята любима с впечатляващия аксесоар на декора - и смъртен одър, и маса, и вана, където се излива отчаянието.

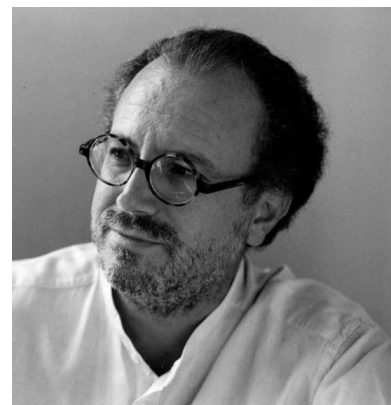
ХІ ВЕЛИКДЕНСКИ МУЗИКАЛЕН ФЕСТИВАЛ

5 март – 1 април

В светлите дни до Възкресение Христово Варна ще живее с музиката на ХІ Великденски музикален фестивал, с който Оперно-филхармонично дружество Варна отправя празничните си послания за добро и красота, толкова необходими на всички българи днес.

Голямото събитие започна с концерт на 5 март, включващ произведения от Любомир Пипков, Ференц Лист и Морис Равел, диригент Амори дьо Клозел, Франция, солист проф. Жени Захариева

– пиано, и завършва на 1 април с музика от Роберт Шуман, по повод 200-годишнината от рождението на един от най-ярките представители на европейската музикална култура. В заключителния великденски концерт ще прозвучат: Увертюра „Манфред“, Концерт за пиано в ре минор, солист Тодор Петров, и премиерното изпълнение за България точно на Разпети петък на „Реквием“ със солисти: Даниела Димова, Елена Чавдарова-Иса, Арсений Арсов, Евгений Станимиров.

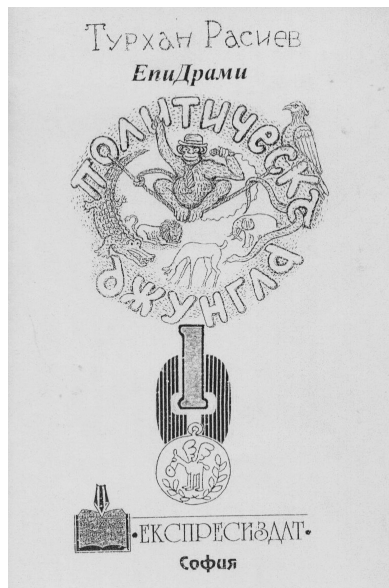
човек запазил детското си любопитство и авантюристичен дух и преди всичко приятел, който ще сподели своя петдесет годишен юбилей с 50 любими фотографии. Не всички от тях са фаворити от конкурси, но със сигурност са онези, които най-много ценят и считат за лично достижение. Купонът беше отбелязан и с премиера на клипа по най-новата клубна песен „Блендата си нагласи“.

В надпреварата за най-оригинален подарък се включиха приятели, бивши и настоящи възпитаници на клуба, но най-големият и трогателен подарък беше малката Виктория, с която дни преди юбилея го дари дъщеря му Невена.

ва и пейзажна фотография” – Варшава (2005), „Актова и пейзажна фотография” – Ченстохова (Полша - 2006), „Актова фотография” Берлин (2008).

Освен като фотограф Ангел Ненов се изявява и като автор на множество авторски художествени филми отличени и с международни награди.

Фотограф и видеооператор с дългогодишна практика, член на Фотографската Академия, един от първите в класацията на ТОП 100 ФОТОГРАФИ на photo-forum.net,

ТУРХАН РАСИЕВ

Няма за какво да се сърдите!
Така законът повелява:
Хуморът издава присъдите,
сатирата ги изпълнява.

КАТО СЕ ОГЛЕДАМЕ

Май цялата ни нация
е за... рекламация!

ГРИЖА ЗА ЧОВЕКА

Със социалните си програми
правителството обра ни!

ПАРТИЙНИ БОРБИ

Когато борбата е епична,
не чакайте да бъде етична.

По коктейлите – бос до бос.
Навън народа – гол и бос

СВЕТОВНО ПРИЗНАНИЕ

Наградиха ни с купата:
„За духане на супата!...“

ГЕРОИТЕ СА УМОРЕНИ

Последните им цели –
са вилните парцели!

ВЛАСТНИКЪТ И НИЕ

На нас чепикът ни стяга,
а той с шапка на тояга!

СРЕДНОВЕКОВНА – СЪВРЕМЕННА

Този въпрос стари и млади
кото любовен роман чоплят:
-Защо едни горят на клади,
а други на тях се топят?!

МОЯТА ГОРДОСТ

Силно по гърдите се бия.
Няма по-голяма награда
за мен, че все още не мия
тоалетни чинии в Канада!

НАДГРОБЕН НАДПИС

Ето тука загина героя
и духовно, и физически!
Не успя да вземе завоя,
който беше исторически.

Михаил Коевчинов - "Облаци"

ЕМФ elite CANTUS FIRMUS

ЕВРОПЕЙСКИ МУЗИКАЛЕН ФЕСТИВАЛ
ВАРНА
24.03-23.04.2010

24.03
19:00 (сряда)
Варненска опера
LOVE LIVE VOL.5 БЕЛОСЛАВА
с участието на
Живко Петров клавишни
Митко Семов ударни
Антони Рукев бас
бек вокали **Александър Славчев** и **Елена Кокорска**

29.03
19:00 (понеделник)
Градска художествена галерия
ЛЮДМИЛ АНГЕЛОВ СВИРИ ШОПЕН
200 години от рождението на **Фредерик Шопен**

07.04
19:00 (сряда)
Градска художествена галерия
БАРОКОВИ НАСТРОЕНИЯ
Камерен оркестър **Студио Примо**
Диригент **Илия Михайлов**
Чавдар Вълков цигулка
Йордан Димитров цигулка
Димитър Тенчев виолончело
Йозана Димитрова мандолина
Евдокия Бобоцова мандолина
Янко Маринов чебало
Програма: творби от Пахелбел, Корели, Хендел, Вивалди

12.04
19:30 (понеделник)
Зала Конгресна
Дворец на културата и спорта
РИЧАРД КЛАЙДЕРМАН
(Франция)
и **Класик ФМ - М Тел оркестър**

23.04
19:00 (петък)
Градска художествена галерия
ТРИО БОХЕМИЯ
(Чехия)
Иржи Шестак обой
Либор Соукал фазот
Магдалена Адамкова пиано
Програма: Творби от съвременни композитори

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Атанас Липчев, Веселина Цанкова, Ангел Дюлгеров,
Емил Иванов, Станка Бонева

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.
Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък
на месеца от 14 до 16 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Позвънете АД

ЛИТЕРАТУРНИ КОНКУРСИ

СДРУЖЕНИЕ „ВИШНЕВ ЦВЯТ” - КАЗАНЛЪК
ИЗДАТЕЛСТВО „ПАЛМИРА” –
КАЗАНЛЪК
организиран
КОНКУРС ЗА ПОЕЗИЯ
„ВИШНЕВ ЦВЯТ – ДЪХ НА
ПРОБУЖДАНЕ”

Регламент:

Всеки кандидат може да се представи с по едно лирическо стихотворение, напечатано в 3 екземпляра, с посочено име, адрес, телефон и e-mail адрес. Конкурсът е анонимен. Данните на автора – име и адрес да са запечатани в малък плик.
Краен срок за получаване на стихотворенията 5 април 2010 година.

Резултатите от конкурса ще бъдат обявени на 20 април 2010 година, по време на Празника на цъфналите вишни в Казанлък.

Награди:

Първа награда – 150 лева и диплом.

Втора награда – 100 лева и диплом

Трета награда – 50 лева и диплом.

Стихотворенията изпращайте на адрес:

6100 гр. Казанлък
Ул."Панайот Хитов" 27
За поетичния конкурс
За информация
на телефон 0897 436827
e-mail: p.zviat2009@abv.bg

ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС ЗА КЪС РАЗКАЗ „РАШКО СУГАРЕВ”

За белетристи до 35 г. Те могат да участват с публикуван разказ в книга или в периодично издание за предходната 2009 г. Публикуваните творби се приемат *до 1 април 2010 г.*

на адрес:

Пощенски код 1606. Пощенска кутия 108. За конкурса „Рашко Сугарев

КОНКУРС НА ВЕСТНИК “РЕТРО”

Конкурсът е за поезия (лирична и хумористична), епиграми и карикатури. Тема - свободна. Конкурсът се журира два пъти през 2010 г. - в края на юни и в края на декември.

Първа награда - 1000 лв.

Втора награда - 500 лв.

Трета награда - 300 лв.

Най-сполучливите произведения

ще се отпечатват във всеки брой на “Ретро” в рубриката “Златния Пегас”.

Вашите творби изпращайте на адрес:

София, 1124,
бул. “Цариградско шосе” 17
за конкурса “Златния Пегас”
или на e-mail: retro_2009@abv.bg

ОБЩИНА ВАРНА ОБЯВЯВА КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ НА МЛАДЕЖКА ТЕМА РЕГЛАМЕНТ

- Право на участие в конкурса имат лица навършили 16 години.
- Изисквания: формат до четири страници А4, шрифт *Times New Roman 12*

- Придружаваща информация: **трите имена на автора, адрес, личен телефон и e-mail за връзка.**

- Срок, форма и начин за предаване на творбите:
на e-mail: mladejkirazkaz@gmail.com съгласно изискванията, до 11 юни 2010 г.;

по пощата – с пощенско клеймо най-късно от 11 юни 2010 включително, съгласно изискванията, приложен електронен вариант на изпратената творба и придружаваща информация за автора (на CD);

- Всеки автор може да участва с максимум два разказа.
- Творби, които не отговарят на изискванията, не се допускат до участие.

- Адрес за изпращане на творбите:

Варна 9002, бул. „Осми приморски полк” № 43, Община Варна; дирекция „Младежки дейности и спорт” - за конкурса „Разказ на младежка тема”.

- Разказът, получил сборно най-много точки от членовете на журито, ще бъде публикуван на сайта на дирекцията –

www.varnanamladite.com

след 22.07.2010 г.

5.5. Наградата за най-добър разказ (в размер на 2000 лв.) ще се връчи в рамките на Четвъртото издание на Варненския салон на книгата, който ще се състои от 04 до 08 август 2010 г.

За контакти и допълнителна информация:

тел: 052/616 815 - гл. експерт
Радостина Ганева

месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. “Крали Марко” 11,
тел.: 052/733 265; 0885 210 890; 052/639 374

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilittera.ning.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна